

NEPRIKLAUSOMO PRIEŽIŪROS MECHANIZMO:

LIETUVA TARPINĖ ATASKAITA 2014–2015

Karolis Granickas
NPM Nepriklausomas Tyrėjas
Pirmoji tarpinė ataskaita
First Progress Report: Lithuania

Open
Government
Partnership

INDEPENDENT
REPORTING MECHANISM

NEPRIKLAUSOMO PRIEŽIŪROS MECHANIZMO (NPM): LIETUVA

TARPINĖ 2014-2015 M. ATASKAITA

EXECUTIVE SUMMARY: LITHUANIA	3
SUVESTINĖ: LIETUVA.....	11
I DALYVAVIMAS AVP INICIATYVOJE	19
II VEIKSMŲ PLANO KŪRIMAS	21
III VEIKSMŲ PLANO VYKDYMAS.....	23
IV VEIKSMŲ PLANO TURINIO ANALIZĖ	25
1 VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ GERINIMAS	27
2 E. PASLAUGŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA	31
3 PILIEČIŲ DALYVAVIMO SKATINIMAS.....	35
4 PILIETIŠKUMO SKATINIMAS.....	39
5 NACIONALINIO PILIETINĖS VISUOMENĖS FONDO MODELIO KŪRIMAS	43
6 INFORMACIJOS PRIEINAMUMAS.....	45
7 SPRENDIMŲ PRIĖMIMO SKAIDRUMAS	48
8 ANTIKORUPCINIS ŠVIETIMAS.....	52
V. PROCESAS: ĮSIVERTINIMAS.....	55
VI ŠALIES KONTEKSTAS	57
VII BENDROS REKOMENDACIJOS.....	61
VIII METODOLOGIJA IR ŠALTINIAI	63
IX TINKAMUMO KRITERIJAI.....	65

EXECUTIVE SUMMARY

INDEPENDENT REPORTING MECHANISM (IRM): LITHUANIA PROGRESS REPORT 2014-2015

The Lithuanian action plan covered a variety of topics, ranging from improving public participation to increasing accountability in the health sector. Implementation was negatively affected by a lack of measurable activities and targets. Moving forward, the content of the action plan would benefit from more specificity and meaningful collaboration with civil society.

The Open Government Partnership (OGP) is a voluntary international initiative that aims to secure commitments from governments to their citizenry to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. The Independent Reporting Mechanism (IRM) carries out a biannual review of the activities of each OGP participating country.

The Office of the Government coordinates OGP activities in Lithuania. This agency has legal powers to enforce policy changes on other agencies. In February 2014, it initiated a working group comprised of representatives from various government agencies. The working group is responsible for development, implementation and monitoring of the action plan.

Lithuania's second action plan is one of the strategic documents in the country's 2030 Strategy, a report outlining the state vision until 2030.

OGP PROCESS

Countries participating in the OGP follow a process for consultation during development of their OGP action plan and during implementation.

The Office of the Government included a wide range of stakeholders in the development of the second action plan. However, due to a lack of awareness of OGP by participants, the consultations were very general and failed to provide stakeholders with opportunities to shape the content of the action plan.

The Government did not establish a multi-stakeholder forum to oversee implementation of the action plan. It did, however, organise a one-off event to receive feedback on implementation. The event discussed broad open government issues but did not address implementation of specific commitments.

AT A GLANCE

MEMBER SINCE: 2011
NUMBER OF COMMITMENTS: 8

LEVEL OF COMPLETION

COMPLETED:	0 of 8
SUBSTANTIAL:	2 of 8
LIMITED:	6 of 8
NOT STARTED:	0 OF 8
UNCLEAR:	0 OF 8

TIMING

ON SCHEDULE:	5 of 8
--------------	--------

COMMITMENT EMPHASIS

ACCESS TO INFORMATION:	4 of 8
CIVIC PARTICIPATION:	2 of 8
ACCOUNTABILITY:	2 of 8
TECH & INNOVATION FOR TRANSPARENCY & ACCOUNTABILITY:	1 of 8

NUMBER OF COMMITMENTS THAT WERE:

CLEARLY RELEVANT TO AN OGP VALUE:	5 of 8
OF TRANSFORMATIVE POTENTIAL IMPACT:	0 of 8
SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED:	2 of 8

ALL THREE (★): 0 of 8

The government's self-assessment report was prepared and released on time. The government did not provide the OGP-mandated two-week comment period on the document nor did it release it in Lithuanian. The lack of availability of the document in Lithuanian means only English speakers were able to monitor implementation.

COMMITMENT IMPLEMENTATION

As part of OGP, countries are required to make commitments in a two-year action plan. The Lithuania action plan contains 14 "actions" in six broad areas. The IRM researcher combined some of these actions, resulting in eight commitments assessed. The following tables summarise each commitment, including its level of completion, potential impact, whether it falls within Lithuania's planned schedule, and the key next steps for the commitment in future OGP action plans. Several of the commitments are phrased in vague terms and lack tangible milestones, making their level of ambition and completion difficult to assess.

The IRM methodology includes starred commitments. These commitments are measurable, are clearly relevant to OGP values as written, have transformative potential impact, and are substantially or completely implemented. Note that the IRM updated the star criteria in early 2015 to raise the bar for model OGP commitments. In addition to the criteria listed above, the old criteria included commitments that had moderate potential impact. Due to challenges with ambition and lack of specificity, Lithuania did not receive any starred commitments. See <http://www.opengovpartnership.org/node/5919> for more information.

Table 1 | Assessment of Progress by Commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE	
1. Public services quality improvements.									Behind schedule
1.1. Public and administrative services catalogue: inventory and catalogue services administered and create a methodology to measure their functionality.									Behind
1.2. Quality of service monitoring: assess the appropriateness of services rendered; create quality performance criteria for institutions; develop methodology to measure user satisfaction; research the activity of public administration.									On schedule
1.3. Develop service quality standards: develop and publicise minimum quality standards; prepare citizen charter recommendations; develop standards for the provision of public services.									On

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE	
2. Developing and promoting e-services									On
2.1. Online service dissemination: enhance people's capacity to use e-services: reduce digital exclusion.									On
2.2. Increase services on e-Government Gateway: bring public services online: develop and implement electronic solutions; increase quality of life and productivity by using ICT.									On
3. Encouraging public participation.									On
3.1. Facilitate public involvement: approve legal regulation of public consultation; make proposals public; enhance public involvement at the school level; ensure involvement of the public in the workings of institutions: set up the Council of Nongovernmental Organisations.									On
3.2. Measure promoting involvement: implement 90% of activities approved by the Local Community Council; enhance capacity of people and community organisations to participate in public administration processes.									On
3.3. Encourage participation in local decision making: develop a publication providing information about the rights and participation opportunities for local people.									On
4. Raising civic awareness.									On
4.1a. Civic education update.									On
4.1b. Implement civil education project.									On

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE	
5. National Civil Society Fund model development: discuss models with social partners: present final version to the Government Strategic Committee.									Behind
6. Accessibility of public information.									Behind
6.1. Develop an open data supply model: develop open data concept guidelines for public administration authorities; present alternative ways for opening data.									Behind
6.2. Open format: develop recommendations for public institutions to prepare investment projects aimed at creating information systems.									Behind
7. Public decision-making transparency.									On
7.1. Publicise draft legislation.									On
7.2. Lower administrative burden: Reorganisation of the system of the authorities overseeing economic operators has reduced preconditions for corruption as a result of lower administrative and supervisory burden.									On
7.3. Reduce illegal payments in healthcare.									On
7.4. Improve service provision procedures: by increasing the effectiveness of public services.									On
7.5. Training of legislative drafters: on evaluation of anti-corruption draft legislation.									On
8. Promoting anti-corruption education.									On
8.1 Develop anti-corruption education programmes.									On
8.2 "clean hands" initiative: carry-out initiative across health institutions.									On

Table 2 | Summary of Progress by Commitment

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY
<p>1. Public services quality improvements</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment aims to create an inventory of all administrative e-services and to set standards to evaluate the quality of service delivery. The Ministry of Interior (MoI) developed an online service catalogue listing more than 9,000 services. The MoI has prepared a draft of service standards recommendations, but it is unclear when the MoI will publish this document. The MoI coordinated initiatives across all ministries regarding service evaluation and improvement. It did not develop methodological recommendations for measuring user satisfaction. This commitment focuses only on service delivery, making its relevance to OGP values unclear. Stakeholders view this commitment as a positive step, as an inventory of public services does not currently exist. The MoI could make the commitment more relevant by releasing information about service quality standards to the public.</p>
<p>2. Developing and promoting e-services</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment aims to increase online provisions of public and administrative services and to promote their wider public usage. The Information Society Development Committee (ISDC) created a portal to expand the use of e-services and to promote e-services via a media campaign. Progress has been limited as the outreach of these initiatives was not clearly traceable and falls short of the government's target in terms of user uptake, and according to stakeholders key elements in improving users uptake of e-services are public awareness and outreach. As worded, it is unclear how this commitment would provide open government. Moving forward, government could focus on developing efficiency and user-satisfaction indicators to assess the performance of e-services.</p>
<p>3. Encouraging public participation</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Substantial 	<p>The commitment aims to engage the public in decision making at the national and local level. The commitment is vaguely worded with no specific targets. The government established the NGO council with the aim of ensuring participation in NGO development policy. MoI developed an informational booklet for local community representatives focusing on key aspects of local governance. However, these steps resulted in only a small number of public consultations. A stakeholder noted that efforts to include national and municipal institutions in decision making remain fragmented. Moving forward, government should enhance consultation with high transparency standards.</p>
<p>4. Raising civil awareness</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>The vague wording of this commitment makes it difficult to assess what it is supposed to achieve. The Ministry of Education reported updating the Lithuanian language programme curriculum for primary and secondary schools and developing teaching modules on shaping youth civil and national consciousness. It is unclear how these activities are related to OGP values. While a number of teachers interviewed welcomed these efforts, they mentioned their need for resources to implement the new teaching materials. This commitment's relevance could be improved by focusing on rights and duties of Lithuanian citizens to participate in electoral processes and participatory democracy.</p>
<p>5. National Civil Society Fund model development</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment aims to develop a model for the National Civil Society Fund to distribute government funding to Lithuanian NGOs. The Ministry of Social Security and Labour conducted an analysis of good practices in other countries and developed two alternatives of the Fund model. While the fund's creation is a welcome step forward in ensuring NGO sustainability, the government should include capacity building of the sector moving forward. It should also work towards publicly releasing all information related to the creation of the fund.</p>

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
<p>6. Accessibility of public information</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment aims to make public information available in an open data format. There is currently no open data portal in Lithuania. The Information Society Development Committee (ISDC) commissioned a feasibility study presenting two alternative open data supply models. The Ministry of Communications did not start implementation of the commitment. This commitment is only a prerequisite for further provisions of open data and represents a small step forward in opening data in the country. The IRM researcher recommends that the government follows the recommendations set out in the feasibility study.</p>
<p>7. Public decision-making transparency</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment aims to increase transparency in the public decision-making processes. The language of the commitment is vague, which makes it difficult to assess the potential impact of government efforts. While all draft laws since 1990 are now available online, the database does not allow public input. The Ministry of Health has introduced a code of ethics for healthcare institutions and has conducted anti-corruption trainings. Despite these positive developments, training of legislative drafters has not started. Stakeholders view the legislative database as a step in the right direction, but it still fails to explain how citizens can contribute to lawmaking. Moving forward, commitments should include clear activities for meaningful involvement of citizens in legislative processes using ICT solutions.</p>
<p>8. Promoting anti-corruption education</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Substantial 	<p>This commitment promotes anti-corruption education through the use of media. The Special Investigation Service has developed anti-corruption education programmes and has organised anti-corruption courses in all municipal institutions. The Ministry of Health, however, has reportedly conducted the Clean Hands initiative in only a few healthcare institutions. - Stakeholders see the Clean Hands initiative as a positive development but decry its limited scope. Moving forward, anti-corruption commitments should focus on strengthening the integrity of public procurement systems and ensuring the transparency of lobbying activities.</p>

RECOMMENDATIONS

Most of the commitments in the Lithuanian action plan are worded vaguely and lack measurable milestones, making their relevance to OGP values difficult to assess. The creation of the action plan and its monitoring lacked a meaningful dialogue between civil society and government. The action plan content would benefit strongly from more stakeholder involvement to ensure commitments more closely reflect stakeholders' demands. Based on the challenges and findings identified in this report, this section presents the principal recommendations.

TOP FIVE "SMART" RECOMMENDATIONS

1. **Ensure the development of the next action plan** is done in accordance with the recommendations of OGP and includes a wide range of stakeholders in the process, both during the development and the implementation of the OGP action plan.
2. **Review and amend the lobbying regulations** in Lithuania with the aim to expand the definition of lobbying, to achieve effective use of the lobby register, and to enhance transparency of lobbying by releasing all relevant data in open formats.
3. **Create legal and technical guidelines** for enhancing transparency in the beneficial ownership of companies registered or operating in Lithuania.
4. **Ensure access to all official interest and asset disclosure declarations** through a centralised online channel and in accordance with open data standards, and encourage relevant data release in open formats.
5. **Ensure timely access to political party financial data** through a centralised online channel in accordance with open data standards.

ELIGIBILITY REQUIREMENTS

To participate in OGP, governments must demonstrate commitment to open government by meeting minimum criteria on key dimensions of open government. Third-party indicators are used to determine country progress on each of the dimensions. For more information, see section IX: Eligibility Requirements at the end of this report or visit: <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/eligibility-criteria>.

Karolis Granickas works with Transparency International Lithuania. His focus is on open government and people engagement using ICT. He coordinates the organisation's digital initiatives such as www.manoseimas.lt (parliamentary monitoring tool) and www.parasykjiems.lt (freedom of information tool), among others. Karolis is also an expert on open data with the Epsi platform. Karolis holds a LLB degree in International Law from Westminster University, London, and a LLM degree in EU Law from Maastricht University, the Netherlands.

OGP aims to secure concrete commitments from governments to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. OGP's Independent Reporting Mechanism assesses development and implementation of national action plans in order to foster dialogue among stakeholders and improve accountability.

SUVESTINĖ

NEPRIKLAUSOMO PRIEŽIŪROS MECHANIZMO (NPM): LIETUVA TARPINĖ 2014-2015 M. ATASKAITA

Įgyvendinti Atviros vyriausybės partnerystės veiksmų planą Lietuvai trukdė tai, kad jame trūksta aiškių ir pamatuojamų plano rezultatų matavimo rodiklių. Vyriausybei rekomenduojama konkrečiau formuluoti siekiamus rezultatus ir į plano rengimą bei vykdymą labiau įtraukti pilietinės visuomenės atstovus.

Atviros vyriausybės partnerystė (AVP, angl. Open Government Partnership) yra tarptautinė savanoriška iniciatyva, kurios tikslas – padėti vyriausybėms siekti didesnio skaidrumo, įgalinti piliečius dalyvauti valstybės valdyme, geriau kovoti su korupcija ir plačiau taikyti naujusias technologijas siekiant visų minėtų tikslų.

AVP Nepriklausomas priežiūros mechanizmas (NPM, angl. the Independent Reporting Mechanism) kas du metus vykdo AVP iniciatyvoje dalyvaujančių vyriausybių veiksmų planų įgyvendinimo stebėseną.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija (LRVK) koordinuoja AVP veiksmų plano kūrimą ir įgyvendinimą Lietuvoje. 2014 m. vasarį LRVK subūrė darbo grupę, sudarytą iš įvairių vykdomosios valdžios institucijų, atsakingų už tam tikrų veiksmo plano dalių įgyvendinimą ir stebėseną.

AVP PROCESAS

AVP iniciatyvoje dalyvaujančių šalių vyriausybės kurdamos ir vykdydamos AVP veiksmų planus konsultuojasi su pilietinės visuomenės atstovais ir kitomis suinteresuotomis šalimis.

LRVK į antrojo AVP veiksmų plano kūrimą įtraukė nemažai suinteresuotų šalių, tačiau konsultacijos buvo bendro pobūdžio ir jų metu suinteresuotiesiems nesuteikta galimybė prasmingai prisidėti prie veiksmų plano kūrimo, nes, tikėtina, jiems trūko žinių apie AVP iniciatyvos esmę, vertybes ir procesą.

LRVK neinicavo suinteresuotų šalių forumo, kurio dalyviai galėtų stebėti AVP veiksmų plano vykdymą. Nors ir surengta viena diskusija, kurios tikslas buvo iškomunikuoti veiksmų plano vykdymo rezultatus ir gauti grįžtamąjį ryšį, renginio dalyviai diskutavo apie bendrus atviro valdymo aspektus, o ne konkrečius veiksmų plano įsipareigojimus.

TRUMPAI

ŠALIS PRISIJUNGĖ: 2011
ĮSIPAREIGOJIMŲ SKAIČIUS: 8

ĮGYVENDINIMAS:

BAIGTAS:	0 iš 8
ESMINIS:	2 iš 8
RIBOTAS:	6 iš 8
NEPRADĖTAS:	0 iš 8
NEAIŠKUS:	0 iš 8

GRAFIKAS:

LAIKU:	5 iš 8
--------	--------

ĮSIPAREIGOJIMAI APIE:

INFORMACIJOS PRIEINAMUMĄ:	4 iš 8
PILIETINĮ DALYVAVIMĄ:	2 iš 8
ATSKAITINGUMĄ:	2 iš 8
TECHN. & INOVACIJOS SKAIDRUMUI & ATSKAITINGUMUI:	1 iš 8

ĮSIPAREIGOJIMAI, KURIE:

BUVO AIŠKIAI SUSIJĘ SU AVP VERTYBĖMIS:	5 iš 8
TURĖJO TRANSFORMACINĮ POTENCIALŲ POVEIKĮ:	0 iš 8
IŠ ESMĖS ARBA PILNAI ĮVYKDYTI:	2 iš 8

TURĖJO VISU POŽYMIUS (★): 0 iš 8

Veiksmų plano ataskaita parengta ir pavišinta laiku, tačiau nebuvo suteiktas privalomas dviejų savaičių laikotarpis visuomenės pastaboms ir pasiūlymams surinkti. Be to, ataskaita buvo pavišinta tik anglų kalba ir tai apribojo tik lietuviškai kalbančių žmonių galimybę su ja susipažinti.

ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS

Šalys narės pagal AVP reikalavimus įsipareigoja sukurti veiksmų planą dvejų metų laikotarpiui. Lietuvos veiksmų plane numatyta 14 įpareigojimų šešiose srityse. Tačiau kai kurie iš jų suformuluoti painiai, be konkrečių siekiamų rezultatų, todėl jų potencialaus poveikio įvertinti neįmanoma. Taigi NPM tyrėjas sudarė tik aštuonių vertintinų įsipareigojimų sąrašą.

Pagal AVP priežiūros mechanizmo metodologiją, įsipareigojimai žymimi žvaigžde, kai šalis juos įvykdo ir jie turi didelį pokyčių potencialą. Dėl ambicijų ir konkretumo trūkumo Lietuvos veiksmų plane nėra nė vieno tokį įvertinimą gavusio įsipareigojimo. Daugiau informacijos rasite čia: <http://www.opengovpartnership.org/node/5919>

1 lentelė | Įsipareigojimų vykdymo progresas

TRUMPAS ĮSIPAREIGOJIMO PAVADINIMAS	POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS				GRAFIKAS
	NĖRA	NEDIDELIS	VIDUTINIS	TRANSFORMACINIS	NNEPRADĖTAS	RIBOTAS	ESMINIS	BAIGTAS	
1. Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas									Vėluoja
1.1. Sukurti viešųjų ir administracinių paslaugų katalogą: suinventorizuoti viešąsias ir administracines paslaugas ir vertinimo metodologiją									Vėluoja
1.2. Užtikrinti paslaugų kokybės stebėseną ir vertinimą: atlikti paslaugų tikslingumo vertinimą ministerijose; sukurti institucijų veiklos kokybės vertinimo kriterijus; vertinti institucijas ir viešinti rezultatus; sukurti paslaugų vartotojų pasitenkinimo vertinimo metodologiją; atlikti tyrimus, skirtus išsiaiškinti viešojo valdymo institucijų aktyvumą pagal vartotojų pasitenkinimo rodiklius									Laiku
1.3. Sukurti paslaugų kokybės standartus: sukurti ir pavišinti minimalius paslaugų kokybės standartus; sukurti rekomendacijas piliečių chartijai									Laiku

TRUMPAS ĮSIPAREIGOJIMO PAVADINIMAS	POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS				GRAFIKAS
	NĖRA	NEDIDELIS	VIDUTINIS	TRANSFORMACINIS	NINEPRADĖTAS	RIBOTAS	ESMINIS	BAIGTAS	
2. E. paslaugų plėtojimas ir skatinimas jomis naudotis									Laiku
2.1. Vykdyti e. paslaugų sklaidos projektus: ugdyti piliečių gebėjimus naudotis e. paslaugomis; sumažinti skaitmeninę atskirtį									Laiku
2.2. Skatinti e. paslaugų naudojimą per www.epaslaugos.lt portalą: perkelti paslaugas į internetinę erdvę ir vykdyti skaitmeninius sprendimus; kelti gyvenimo kokybę ir produktyvumą naudojant informacines technologijas									Laiku
3. Skatinti piliečių dalyvavimą									Laiku
3.1. užtikrinti konsultacijas su visuomene: atnaujinti viešųjų konsultacijų teisinį reguliavimą; viešinti piliečių pasiūlymus; skatinti pilietinį dalyvavimą mokyklose; užtikrinti piliečių įtraukimą į tam tikrų institucijų sprendimų priėmimą; įkurti NVO tarybą									Laiku
3.2. Skatinti aktyvų vietos bendruomenių įsitraukimą į sprendimų priėmimą: įvykdyti 90 proc. vietos bendruomenių tarybų patvirtintų veiklų; stiprinti bendruomenių ir kitų organizacijų gebėjimą dalyvauti viešojo administravimo procesuose									Laiku
3.3. Įgyvendinti priemones, skatinančias piliečius ir vietos bendruomenes dalyvauti sprendžiant vietos viešuosius reikalus: parengti informacinį leidinį seniūnaičiams apie gyventojų teises ir galimybes dalyvauti sprendžiant vietos viešuosius reikalus									Laiku
4. Ugdyti visuomenės pilietiškumą									Laiku
4.1a. Atnaujinti pilietinio ir istorinio ugdymo programas									Laiku
4.1b. Įvykdyti pilietiškumo ir tautinio ugdymo projektus									Laiku

TRUMPAS ĮSIPAREIGOJIMO PAVADINIMAS	POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS				GRAFIKAS
	NĖRA	NEDIDELIS	VIDUTINIS	TRANSFORMACINIS	NNEPRADĖTAS	RIBOTAS	ESMINIS	BAIGTAS	
5. Nacionalinio pilietinės visuomenės modelio kūrimas: svarstyti įvairius modelius su socialiniais partneriais; pristatyti galutinę versiją Vyriausybės strateginiam komitetui									Vėluoja
6. Viešosios informacijos prieinamumas									Vėluoja
6.1. Sukurti atvirų duomenų teikimo modelį: sukurti atvirų duomenų koncepcijos gaires viešojo valdymo institucijoms; pristatyti duomenų atvėrimo ir teikimo alternatyvas									Vėluoja
6.2. Skatinti duomenų teikimą atvirais formatais: parengti rekomendacijas institucijoms dėl informacinių sistemų kūrimo ar modifikavimo projektų									Vėluoja
7. Viešųjų sprendimų priėmimo skaidrumas									Laiku
7.1. Viešinti visus teisės aktų projektus									Laiku
7.2. Sumažinti prielaidas korupcijai pertvarkant ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų sistemą bei mažinant veiklos priežiūros ir reglamentavimo našumą									Laiku
7.3. Sumažinti nelegalių mokėjimų paskatas sveikatos priežiūros srityje									Laiku
7.4. Patobulinti administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo ir administravimo procedūras									Laiku
7.5. Teisės aktų projektų rengėjams surengti mokymus apie antikorupcinį teisės aktų projektų vertinimą									Laiku
8. Didinti antikorupcinio švietimo sklaidą									Laiku
8.1. Parengti ir vykdyti antikorupcinio švietimo programas									Laiku
8.2. Įgyvendinti „Švarių rankų“ iniciatyvą sveikatos apsaugos įstaigose									Laiku

2 lentelė | Įsipareigojimų vykdymo suvestinė

ĮSIPAREIGOJIMAS	REZULTATŲ SUVESTINĖ
<p>1. Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: neaiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Šiuo įsipareigojimu siekta suinventorizuoti visas administracines e. paslaugas ir sukurti jų teikimo kokybės standartus. LR Vidaus reikalų ministerija (VRM) sukūrė internetinį daugiau nei 9 tūkst. paslaugų katalogą, taip pat paslaugų standarto rekomendacijų juodrašį, tačiau dar neaišku, kada jos bus pavišintos. VRM koordinavo paslaugų kokybės vertinimo ir gerinimo iniciatyvas visose ministerijose. Tačiau ministerija nesukūrė metodologinių rekomendacijų įvertinti vartotojų pasitenkinimą. Suinteresuotos šalys Lietuvoje teigiamai įvertino šį įsipareigojimą dėl sukurto iki šiol neegzistavusio paslaugų katalogo. Ryšį su AVP galima būtų sustiprinti įsipareigojant pavišinti visą informaciją apie paslaugų kokybės standartus.</p>
<p>2. E. paslaugų plėtojimas ir skatinimas jomis naudotis</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: neaiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Įsipareigojimu buvo siekiama išplėsti viešųjų ir administracinių paslaugų teikimą internetu ir paskatinti naudojimąsi jomis. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Susisiekimo ministerijos (IVPK) sukūrė portalą, kurio tikslas – didinti e. paslaugų žinomumą. Šio įsipareigojimo įgyvendinimo progresas buvo ribotas, o minėtų iniciatyvų sklaida neapčiuopiama dėl informacijos trūkumo. Suinteresuotų šalių nuomone, pagrindinis būdas padidinti e. paslaugų vartotojų kiekį yra tolimesnė informacijos sklaida. Kol kas neaišku, kaip šis įsipareigojimas yra susijęs su atviros vyriausybės koncepcija. Pagrindinės rekomendacijos Vyriausybei – sukurti paslaugų efektyvumo ir vartotojų pasitenkinimo rodiklius, kurie padėtų geriau vertinti teikiamų paslaugų kokybę.</p>
<p>3. Visuomenės dalyvavimo skatinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: neaiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: esminis 	<p>Šiuo įsipareigojimu siekiama įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą nacionaliniame ir vietiniame lygmenyse, tačiau jis suformuluotas painiai ir neturi aiškios tikslinės grupės. Vyriausybė įsteigė NVO tarybą, kuri turėtų padėti NVO dalyvauti formuojant politiką. VRM sukūrė informacinį leidinį seniūnaičiams apie pagrindinius vietos valdymo aspektus. Viešųjų konsultacijų kiekis išlieka itin mažas. Rekomenduotina stiprinti viešųjų konsultacijų modelį ir taikyti jam aukščiausius skaidrumo standartus.</p>
<p>4. Pilietiškumo skatinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: neaiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Paini šio įsipareigojimo formuluotė apsunkina galimybę suprasti konkrečius įsipareigojimo tikslus. LR Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) atnaujino lietuvių kalbos mokymo programą pradinėms bei vidurinėms mokykloms ir išplėtojo mokymo modulius, padedančius formuoti pilietinį ir patriotinį jaunimo mąstymą. Neaišku, kaip šios veiklos yra susijusios su AVP vertybėmis. Nors dauguma apklaustų mokytojų sako, kad priemonės sveikintinos, tačiau pabrėžė resursų trūkumą, trukdantį tinkamai naudotis naujosiomis metodinėmis priemonėmis. Šio įsipareigojimo ryšys su AVP vertybėmis galėtų būti sustiprintas, jei parengtuose moduluose būtų akcentuojamos piliečių teisės ir pareigos rinkimų metu bei kituose demokratinuose procesuose.</p>
<p>5. Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelio sukūrimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: aiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Įsipareigojimu siekiama sukurti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelį, pagal kurį būtų skirstomos viešosios lėšos nevyriausybinėms organizacijoms (NVO) sektoriui. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) atliko praktikos užsienyje analizę ir sukūrė dvi galimas fondo alternatyvas. Fondo modelio kūrimas – pozityvus žingsnis. Rekomenduojama kreipti daugiau dėmesio į NVO gebėjimų stiprinimą, o atsakingos institucijos turi užtikrinti visos su fondo kūrimu susijusios informacijos skaidrumą ir viešumą.</p>
<p>6. Viešosios informacijos prieinamumas</p> <ul style="list-style-type: none"> Ryšys su AVP vertybėmis: aiškus Potencialus poveikis: minimalus Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Įsipareigojimu siekiama užtikrinti viešosios informacijos prieinamumą atvirais skaitmeniniais formatais ir sukurti Lietuvai tinkantį atvirų duomenų teikimo modelį. Šiuo metu Lietuvoje nėra veikiančio centralizuoto atvirų duomenų portalo. IVPK užsakymu buvo atlikta galimybių studija, kurioje pristatomos dvi atvirų duomenų teikimo alternatyvos. LR Susisiekimo ministerija (SM) dar nepradėjo įgyvendinti nė vieno iš pasiūlytų modelių. Šis įsipareigojimas yra tik prielaida teikti atvirus duomenis Lietuvoje. NPM tyrėjas rekomenduoja atsižvelgti į galimybių studijoje numatytas rekomendacijas. Ekspertai studijos pasiūlymus įvertino teigiamai.</p>

ĮSIPAREIGOJIMAS	REZULTATŲ SUVESTINĖ
<p>7. Viešųjų sprendimų priėmimo skaidrumas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryšys su AVP vertybėmis: aiškus • Potencialus poveikis: minimalus • Įgyvendinimas: ribotas 	<p>Įsipareigojimu siekiama paskatinti viešųjų sprendimų priėmimo skaidrumą. Įsipareigojimo formuluoatė neaiški, todėl sunku nustatyti galimą jo poveikį. Nors įstatymų projektai Lietuvoje yra prieinami internetu, ši duomenų bazė nesuteikia galimybės dalyvauti teisėkūros procese. Tokios funkcijos pasigedo ir tyrimo metu apklausti respondentai. Vyriausybei rekomenduojama toliau stengtis prasmingai įtraukti suinteresuotas organizacijas ir piliečius į teisėkūrą. LR Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) sukūrė sveikatos apsaugos įstaigų etikos kodeksą ir vykdė antikorupcinius seminarus. Respondentai sveikina idėją suskaitmeninti tam tikras sveikatos paslaugas, nes tai sumažintų prielaidas smulkiajai korupcijai.</p>
<p>8. E. paslaugų plėtojimas ir skatinimas jomis naudotis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryšys su AVP vertybėmis: aiškus • Potencialus poveikis: minimalus • Įgyvendinimas: esminis 	<p>Įsipareigojimu siekiama skatinti antikorupcinį švietimą per žiniasklaidos priemones. Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) sukūrė ir diegė švietimo programas visose savivaldybių administracijose. Vykdydama „Švarių rankų“ akciją SAM sureitingavo 21 sveikatos apsaugos įstaigą pagal jose taikomas antikorupcines priemones. Dauguma respondentų sutinka, jog tokia akcija reikalinga, tačiau kritikavo mažą į reitingą įtrauktų įstaigų skaičių. Į būsimus įsipareigojimus rekomenduotina įtraukti viešųjų pirkimų sistemos skaidrumo ir atskaitingumo stiprinimą bei lobistinės veiklos skaidrumo didinimą.</p>

REKOMENDACIJOS

Dauguma Lietuvos AVP veiksmų plano įsipareigojimų yra pernelyg bendro pobūdžio, juose nesuforuoti konkretūs tikslai, todėl jų ryšys su AVP vertybėmis dažnai neaiškus. Veiksmų plano įgyvendinimo stadijoje trūko dialogo tarp pilietinės visuomenės ir Vyriausybės (šis žodis šioje ataskaitoje vartojamas turint galvoje ministrų kabinetą, LRVK ir ministerijas, išskyrus atvejus, kai kalbama apie LR Vyriausybės sprendimus). Šiame skyriuje pateikiamos pagrindinės rekomendacijos, parengtos atsižvelgiant į šiuos ir kitus išryškėjusius iššūkius.

PENKIOS SVARBIAUSIOS REKOMENDACIJOS

1. Užtikrinti, kad rengiant kitą AVP veiksmų planą būtų atsižvelgiama į pateiktas rekomendacijas, o į plano rengimą ir vystymą būtų labiau įtraukiamos suinteresuotos šalys
2. Peržiūrėti ir pakeisti lobistinės veiklos reguliavimą Lietuvoje: praplėsti lobistinės veiklos sąvoką, atgaivinti lobistų registrą ir padidinti lobistinės veiklos skaidrumą atskleidžiant visą susijusią informaciją atvirais formatais
3. Sudaryti teises ir technines sąlygas viešinti daugiau informacijos apie Lietuvoje veikiančias įmones, atverti duomenis apie tikruosius įmonių savininkus
4. Užtikrinti centralizuotą prieigą prie oficialių turto ir interesų deklaracijų, užtikrinti jų prieinamumą atvirais duomenų formatais
5. Informaciją apie politinių partijų finansavimą per centralizuotą kanalą pateikti laiku ir atvirais duomenų formatais

TINKAMUMO KRITERIJAI:

Visos AVP dalyvaujančios šalys turi siekti įgyvendinti atviros valdžios įsipareigojimus ir atitikti minimalius atviros valdžios kriterijus. Vertindama šalių tinkamumą AVP naudoja išorinius kriterijus. Daugiau informacijos rasite šios ataskaitos IX skyriuje „Tinkamumo kriterijai“ arba apsilankę <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/eligibility-criteria>.

Karolis Granickas yra „Transparency International“ Lietuvos skyriaus projektų vadovas. Jo darbo sritis – atviros valdymas ir piliečių dalyvavimas naudojant naujas technologijas. Jis koordinuoja tokias organizacijos iniciatyvas kaip www.parasykjiems.lt, www.manoseimas.lt ir kitas. Karolis taip pat yra ir atvirų duomenų ekspertas, dirbantis kartu su „Epsi platform“ – Europos Komisijos sukurta platforma, kuria siekiama skatinti antrinį viešųjų duomenų panaudojimą. Karolis turi Vestminsterio Universiteto Jungtinėje Karalystėje Teisės bakalauro laipsnį ir Maastrichto Universiteto Olandijoje Tarptautinės teisės magistro laipsnį.

Open
Government
Partnership

INDEPENDENT
REPORTING MECHANISM

Atviros vyriausybės
partnerystės
(AVP) programa
siekiama padėti

vyriausybėms skatinti skaidrumą, atskaitingumą, piliečių įtraukimą į sprendimų priėmimą, kovą su korupcija ir naujų technologijų panaudojimą valstybės valdyme. AVP Nepriklausomas priežiūros mechanizmas (NPM) vertina veiksmų planų kūrimą ir vykdymą, skatina dialogą tarp suinteresuotų šalių.

I | DALYVAVIMAS AVP INICIATYVOJE

DALYVAVIMO INICIATYVOJE ISTORIJA

AVP yra savanoriška daugiašalė tarptautinė iniciatyva, kurios tikslas – padėti vyriausybėms įsipareigoti ir vykdyti darbus, skatinančius skaidrumą, atskaitingumą, piliečių įtraukimą į sprendimų priėmimą, kovą su korupcija ir naujųjų technologijų panaudojimą valstybės valdyme. AVP suinteresuotos šalys yra AVP principus ir misiją palaikančios valdžios įstaigos, pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus asmenys bei organizacijos.

Lietuva prisijungė prie AVP 2011 m. Šalys, siekiančios dalyvauti AVP iniciatyvoje, privalo pritarti atviros valdžios principams, atitikti minimalius atviros valdžios kriterijus. Vertinant šalių pasirengimą yra taikomi išoriniai indikatoriai (žr. IX skyrių „Tinkamumo kriterijai“).

Visos iniciatyvoje dalyvaujančios šalys privalo paruošti AVP veiksmų planus, kuriuose būtų numatyti įsipareigojimai dvejiems metams. Pirmiausia vyriausybės turėtų pateikti informaciją apie savo pasirinktus „didžiuosius iššūkius“ (žr. IV skyrių), įskaitant konkrečias atviros valdymo strategijas ir programas. Toliau veiksmų plane turėtų būti aprašyti įsipareigojimai, kuriais siekiama pažangos ir konkrečių sprendimų pasirinktoms problemoms. Šalys gali įsipareigoti tęsti pradėtus darbus arba imtis naujų veiksmų naujose srityse.

Lietuva viešai pristatė savo AVP veiksmų planą 2014 m. balandį.

Veiksmų plano įgyvendinimo trukmė: 2014 m. balandžio mėn. – 2016 m. liepos mėn.

Šioje tarpinėje ataskaitoje vertinamas veiksmų plano įgyvendinimas nuo 2014 m. balandžio 1 d. iki 2015 m. birželio 30 d.

NPM tikslas – surinkti informaciją apie AVP veiksmų planų plėtotę, kad būtų geriau pasirengta įgyvendinti būsimus AVP planus. Informacija apie šios ataskaitos metodologiją ir šaltinius – ataskaitos priede.

INSTITUCINIS KONTEKSTAS

LRVK yra pagrindinė institucija, atsakinga už Lietuvos AVP veiksmų plano vykdymo koordinavimą. Jai ši funkcija priskirta Vyriausybės nutarimu. LRVK yra Seimui atskaitinga institucija, ji turi teisinių galių daryti įtaką kitų Vyriausybės institucijų veiklai.

2014 m. vasario mėn. LRVK sukūrė AVP darbo grupę, į kurią įtraukė SM, SADM, ŠMM, VRM ir IVPK atstovus. Ji atsakinga už Lietuvos AVP veiksmų plano plėtojimą, vykdymą ir stebėseną. Vienas iš darbo grupės tikslų – suburti institucijų, kurios gali reikšmingai prisidėti prie veiksmų plano vykdymo, atstovus.

Lietuvos AVP veiksmų planą sudaro įvairūs įsipareigojimai – nuo antikorupcinio švietimo sklaidos iki iniciatyvos teikti atvirus duomenis. Dauguma jų yra minimi kituose šalies strateginiuose dokumentuose, jie nėra itin ambicingi, o institucijos turi pakankamai galių juos įgyvendinti.

2015 m. LRVK suvienijo jėgas su Valstybės pažangos taryba, kuri yra atsakinga už strategijos „Lietuva 2030“ plėtotę ir priežiūrą. Ši taryba yra viešojo, privataus ir nevyriausybinių sektorių atstovų bendradarbiavimo platforma. Valstybės pažangos taryba viešai pristatė AVP veiksmų planą kaip vieną iš strateginių dokumentų, kuriais siekiama viešojo valdymo reformos Lietuvoje. AVP veiksmų planas ir strategija „Lietuva 2030“ turi vienodų tikslų pilietinės visuomenės stiprinimo, skaidrumo didinimo ar viešojo valdymo skaitmeninimo srityse. Pavyzdžiui, abejuose dokumentuose nustatyti tokie siekiami rezultatai: (1) sukurti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelį, (2) atnaujinti pilietinio švietimo mokyklose programas, (3) sukurti viešųjų paslaugų katalogą bei (4) atvirų duomenų teikimo modelį.

APIE METODOLOGIJĄ

Vykdyti NPM pasitelkiami patyrę nepriklausomi vietos tyrėjai, kurie stebi AVP veiksmų plano įgyvendinimą ir užtikrinta NPM ataskaitų sklaidą. Rengiant šią ataskaitą AVP bendradarbiavo su nepriklausomu viešojo valdymo ekspertu Karoliu Granicku. NPM tyrėjas peržiūrėjo atsakingų institucijų veiksmų plano vykdymo ataskaitas, apklausė pilietinės visuomenės atstovus, pasirinktus Vyriausybės atstovus ir kitus asmenis. AVP personalas ir nepriklausoma ekspertų grupė peržiūrėjo šią ataskaitą.

AVP tyrėjas apklausė daugiau nei 20 viešojo, privataus ir nevyriausybinių sektorių atstovų. Sudaryta galimybė teikti pastabas ataskaitai per įvairias elektroninio pašto grupes, pavyzdžiui, „Atviri duomenys“ ir kitas. Buvo suorganizuota diskusija, kurioje dalyvavo tiek privataus, tiek nevyriausybinių sektoriaus atstovai.

Detalesnę informaciją rasite šios ataskaitos priede.

II | VEIKSMŲ PLANO KŪRIMAS

Rengdama AVP veiksmų planą LRVK siekė įtraukti suinteresuotas organizacijas ir asmenis ir surengė viešąją konsultaciją internetu bei diskusiją. Tačiau LRVK nepakankamai dėmesio skyrė AVP vertybių, misijos ir tikslų viešinimui, kas, tikėtina, sumažino suinteresuotų šalių galimybę reikšmingai prisidėti kuriant AVP veiksmų planą.

Remiantis AVP įstatais, šalys narės privalo:

- Pakviesti pilietinės visuomenės ir verslo atstovus į viešąją konsultaciją apie veiksmų plano turinį, išklausti suinteresuotų šalių pozicijas ir vėliau viešai pateikti gautų pastabų santrauką.
- Pasitelkdamas komunikacijos priemones užtikrinti visuomenės dalyvavimą viešojoje konsultacijoje, iš anksto paskelbti apie jos laiką ir tvarką.

- Sukurti platformą, kuria besinaudodamos suinteresuotos šalys galėtų prisidėti prie AVP veiksmų plano kūrimo, vykdymo ir stebėsenos.

Kaip šiuos įsipareigojimus vykdė Lietuva vertinama žemiau esančioje lentelėje.

1 lentelė | Konsultacijos su visuomene rengiant ir vykdam AVP veiksmų planą

VEIKSMŲ PLANO STADIJA	AVP PROCESINIAI REIKALAVIMAI (PAGAL ĮSTATUS)	AR VYRIAUSYBĖ LAIKĖSI ŠIO REIKALAVIMO?
Rengiant veiksmų planą	Ar viešųjų konsultacijų tvarkaraštis ir proceso aprašymas buvo viešai prieinamas prieš jų pradžių?	Ne
	Ar konsultacijų grafikas buvo viešai prieinamas internetu?	Ne
	Ar konsultacijų grafikas buvo viešai prieinamas kitomis priemonėmis?	Taip
	Nuorodos į viešosios konsultacijos tvarkaraštį.	Nuoroda į pranešimą spaudai: http://www.lrv.lt/lt/naujienos/aktualijos/?nid=14110 (žiūrėta 2014 m. rugpjūtį)
	Ar buvo iš anksto pranešta apie viešąsias konsultacijas?	Ne
	Ar pranešimo laikas buvo pakankamas?	Ne
	Ar Vyriausybė skleidė informaciją apie konsultacijas?	Ne
	Ar surengta viešoji konsultacija internetu?	Taip
	Nuoroda į konsultaciją.	http://www.lrv.lt/lt/veikla/viesosios-konsultacijos/atvira-vyriausybe/ (žiūrėta 2014 m. rugpjūtį)

VEIKSMŲ PLANO STADIJA	AVP PROCESINIAI REIKALAVIMAI (PAGAL ĮSTATUS)	AR VYRIAUSYBĖ LAIKĖSI ŠIO REIKALAVIMO?
Rengiant veiksmų planą	Ar surengtas viešajai konsultacijai skirtas renginys?	Taip
	Ar renginyje išsakytų pastabų suvestinė buvo paskelbta viešai?	Ne
	Ar konsultacija buvo atvira visiems?	Taip
	Konsultacijos įvertinimas IAP2 skalėje. ¹	Konsultavimasis
Vykdant veiksmų planą	Ar veiksmų plano vykdymo metu veikė nuolatinis konsultacijų forumas?	Ne
	Ar konsultacijos buvo atviros visiems?	Taip
	Konsultacijos įvertinimas IAP2 skalėje.	Konsultavimasis

ĮŠANKSTINIS PRANEŠIMAS IR ŽINOMUMO DIDINIMAS

2014 m. vasario mėn. AVP Paramos padalinys (AVP atstovai) savo pranešime spaudai pripažino, kad Lietuva neįvykdė kai kurių įsipareigojimų. Lietuvoje veikianti nevyriausybinių organizacijų „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS) taip pat ragino Vyriausybę tinkamai dalyvauti AVP procese. Po TILS pranešimo spaudai Lietuvos dalyvavimas AVP susilaukė nemažai dėmesio iš žiniasklaidos.

KONSULTACIJOS APIMTIS

Viešajai konsultacijai buvo skirta 16 darbo dienų (20 kalendorinių dienų). NPM tyrėjo nuomone, tiek laiko pakanka, kad suinteresuotos šalys galėtų pateikti savo pastabas AVP veiksmų planui. Tačiau Vyriausybė savo tinklalapyje pavišino kvietimą dalyvauti viešojoje konsultacijoje tik tą pačią dieną, kai ji buvo pradėta.

Neaišku, ar nors vienas asmuo ar organizacija pateikė pastabų, kadangi gautų jų suvestinė nebuvo paskelbta.

LRVK organizavo konsultacinį renginį, kuriame be pačios kanceliarijos darbuotojų ir Vyriausybės kanclerio

dalyvavo apie 10 įvairių NVO atstovų, atsakingų ministerijų atstovai. Diskusijoje buvo siekiama surinkti pastabas ir pasiūlymus iš anksto pristatytam veiksmų plano projektui. Jo rengėjai renginio metu nepristatė AVP tikslų, vertybių ar procesų, nepaaiškino, kodėl įtrauktos arba neįtrauktos tam tikros iniciatyvos.

Visi apklausti respondentai teigė, kad diskusijos metu dalyviams buvo sudarytos galimybės kelti klausimus ar teikti pasiūlymus, o diskusijos rengėjai buvo dėmesingi. Veiksmų planas po diskusijos reikšmingai nepakito, nors kai kurios formuluotės ir kriterijai keitėsi.

NPM tyrėjo nuomone, diskusijos dalyviai neturėjo pakankamai žinių apie AVP vertybes, principus ir procesą, todėl negalėjo visavertiškai prisidėti nustatant veiksmų plano siekiamus rezultatus, kriterijus, įgyvendinimo grafiką ir kita. Diskusijoje dominavo bendresni klausimai dėl korupcijos mažinimo, socialinės apsaugos, e. paslaugų, informacijos prieinamumo ir panašiai.

Taigi galima daryti išvadą, kad LRVK, nors iš anksto pakvietė suinteresuotas šalis prisijungti prie AVP veiksmų plano formavimo, vis dėlto nesudarė sąlygų reikšmingai dalyvauti šiame procese.

¹ „IAP2 Spectrum of Political Participation“, International Association for Public Participation, <http://bit.ly/1kMmlYC>

² Nuoroda į pranešimą spaudai: <http://www.freedominfo.org/2014/02/lithuanis-malta-turkey-fall-behind-ogp-process/>

³ Oficialus tinklalapis: www.transparency.lt

⁴ Straipsnio apie iniciatyvą pavyzdys: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuvos-vyriausybe-atsisake-pateikti-duomenis-apie-valdzios-atviruma-56-406139>

III | VEIKSMŲ PLANO VYKDYMAS

Nors LRVK siekė surinkti suinteresuotų šalių pastabas ir informuoti jas apie veiksmų plano įgyvendinimą, ji neinicijavo nuolatinio suinteresuotų šalių forumo veiksmų plano vykdymo eigai stebėti.

NUOLATINĖS SUINTERESUOTŲ ŠALIŲ KONSULTACIJOS

LRVK neinicijavo nuolatinio suinteresuotų šalių forumo, kuris stebėtų AVP veiksmų plano vykdymą.

2015 m. LRVK susivienijo su Valstybės pažangos taryba, kuri yra tarpsektorinė platforma, atsakinga už strategijos „Lietuva 2030“ plėtotę ir stebėseną.

2015 m. liepos 1 d. Valstybės pažangos taryba sukviėtė viešojo, nevyriausybinių sektorių atstovus ir akademikus aptarti AVP veiksmų plano įgyvendinimą. Renginio, kuriame dalyvavo apie 50 dalyvių, metu atsakingų

institucijų atstovai pristatė AVP veiksmų plano vykdymo pasiekimus ir atsakė į susirinkusiųjų klausimus. Nors renginys buvo skirtas aptarti konkrečius AVP veiksmų plano įgyvendinimo aspektus, dalyviai diskutavo bendresniais su AVP susijusiais klausimais. Renginio organizatoriai nepristatė AVP iniciatyvos principų, vertybių ir procesų.

Renginyje pristatytos skaidrės vėliau buvo paviešintos tinklalapyje <http://www.lietuva2030.lt>.¹ NPM tyrėjo nuomone, šis renginys neturėjo reikšmingos įtakos tolimesniam AVP veiksmų plano įgyvendinimui.

¹ Diskusijos suvestinė: <https://www.lietuva2030.lt/lt/naujienos/964-diskusijos-atviros-vyriausybes-partneryste-lietuvoje-medziaga>

IV | VEIKSMŲ PLANO TURINIO ANALIZĖ

AVP iniciatyvoje dalyvaujančios vyriausybės sukuria AVP veiksmų planus, kuriuose numatomi įsipareigojimai dviejų metų laikotarpiui. Pradžioje vyriausybės pristato tokias priemones kaip jų strategijos ar veiksmų planai, kuriais jau bandoma spręsti pagrindinius atviro valdymo iššūkius. Toliau AVP veiksmų plane numatomi kiti tęsiami arba nauji įsipareigojimai.

Problemos šalyse skiriasi, taigi AVP valstybės narės pačios pasirenka pagrindinius iššūkius, kuriuos bandys spręsti kurdamos AVP įsipareigojimus. Jokie įsipareigojimai nėra pasiūlomi ar primetami.

Didieji AVP iššūkiai:

- 1. Geresnės viešosios paslaugos:** inovatyvios priemonės, kuriomis sprendžiamos problemos sveikatos, švietimo ir mokslo, teisingumo, vandens ar elektros tiekimo, telekomunikacijų ar bet kurioje kitoje srityje, susijusioje su viešosiomis paslaugomis.
- 2. Integralesnis viešasis sektorius:** priemonės, skirtos mažinti korupciją, skatinti etiką, informacijos prieinamumą, politinių kampanijų finansavimo reformas, žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės laisves.
- 3. Geresnis viešųjų resursų valdymas:** priemonės, skirtos geresniam biudžeto, viešųjų pirkimų, natūraliųjų ir kitų išteklių valdymui.
- 4. Saugesnės bendruomenės:** priemonės, skirtos stiprinti viešąjį saugumą, valstybės gynybą, valdyti nelaimingų atsitikimų ir aplinkosauginę grėsmę.
- 5. Privataus sektoriaus atskaitingumas:** priemonės, skirtos skatinti įmonių socialinę atsakomybę aplinkosaugos, antikorupcijos, vartotojų apsaugos, bendruomenių įtraukimo ir kitose srityse.

AVP įsipareigojimai turėtų būti susiję su AVP vertybėmis, įtvirtintomis AVP įstatuose ir AVP deklaracijoje, kurią pasirašė visos šalys narės. AVP įsipareigojimai yra vertinami atsižvelgiant į šias AVP vertybes:

- **Informacijos prieinamumas** – įsipareigojimai turi būti susiję su:
 - o viešojo sektoriaus kaupiama informacija;
 - o ne tik su duomenimis, bet ir su visa kita informacija;
 - o proaktyviu arba reaktyviu informacijos atskleidimu;
 - o informacijos prieinamumo didinimu;
 - o vienodos prieigos visiems užtikrinimu.
- **Piliečių dalyvavimas** – Vyriausybės siekia mobilizuoti piliečius ir įtraukti juos į sprendimų priėmimą, nes tai padeda užtikrinti inovatyvesnį, efektyvesnį ir atskaitingesnį valdymą. Šios srities įsipareigojimais:
 - o sprendimų priėmimas atveriamas visiems suinteresuotiems visuomenės nariams;
 - o dažnai apimamas informacijos prieinamumas;
 - o apimamas piliečių teisės būti išgirstiems stiprinimas.
- **Viešasis atskaitingumas** – tai taisyklės ir mechanizmai, užtikrinantys viešojo sektoriaus atstovų atskaitingumą ir atsakomybę. Atviro valdžios kontekste tai reiškia, kad vidinių viešojo sektoriaus atskaitingumo mechanizmų nepakanka, būtina atsiskaityti ir viešai.
- **Technologijos ir inovacijos skaidrumo ir atskaitingumo skatinimui** – įsipareigojimais šioje srityje skatinamas naujų technologijų naudojimas palengvinant informacijos sklaidą, piliečių dalyvavimą ir partnerystę. Šiais įsipareigojimais:
 - o gali būti atskleista daugiau viešosios informacijos, kad gyventojai galėtų geriau suprasti valdžios veiksmus ir daryti jiems įtaką;
 - o gali būti stiprinami viešojo sektoriaus ir piliečių gebėjimai naudotis technologijomis siekiant skaidrumo ir atskaitingumo;
 - o gali būti padedama naudotis technologijomis tiek viešojo sektoriaus, tiek visuomenės atstovams;

- o gali būti susitelkiama į nacionalinį, regioninį ar vietos lygmenį, priklausomai nuo to, kur norima pasiekti didžiausią pokytį.

Įgyvendinti atviros valdžios įsipareigojimus dažnai užtrunka ne vienerius metus, taigi vyriausybės veiksmų planuose turi numatyti grafikus ir tikslus kriterijus, kurie leistų suprasti, kokių rezultatų koku metu tikimasi sulaukti.

Nors daugumą kriterijų suprasti paprasta, kai kuriuos iš jų paaiškinsime detaliau:

- **Ryšys su AVP vertybėmis:** NPM tyrėjas vertino kiekvieno įsipareigojimo ryšį su AVP vertybėmis ir AVP didžiausiais iššūkiais.
 - o AVP vertybės: kai nebuvo aišku, su kokiomis AVP vertybėmis susiję šalies priimti įsipareigojimai, juos vertinant buvo naudojamas tik įsipareigojimo tekstas.
 - o Didieji AVP iššūkiai: nors kai kurie įsipareigojimai gali būti susiję su daugiau negu vienu iš penkių didžiųjų iššūkių, tyrėjas išskyrė tik tuos iššūkius, kuriuos identifikavo pati Vyriausybė.
- **Ambicingumas:** tyrėjas vertino kiekvieno įsipareigojimo ambicingumą ir atsižvelgė į tai, ar įsipareigojimai yra nauji, ar jau buvo įrašyti kituose strateginiuose dokumentuose.
 - o potencialus poveikis: NPM tyrėjas vertino, kokio masto poveikį, remiantis turima metodologija, kiekvienas iš įsipareigojimų gali turėti.
- **Grafikas:** NPM tyrėjas vertino kiekvienam įsipareigojimui priskirtą grafiką, įskaitant ir tuos įsipareigojimus, kurių siekiamas rezultatas ar metiniai vertinimo kriterijai nebuvo aiškiai pateikti. Atvejais, kai šį informaciją nepateikta, tyrėjas vertino, kiek įsipareigojimas galėtų būti įgyvendintas vertinamojo laikotarpio pabaigoje.

Lietuvos AVP veiksmų planas apima šias iniciatyvas:

- o gerinti viešąsias ir administravimo paslaugas;
- o skatinti visuomenės dalyvavimą viešajame valdyme;
- o atverti valstybės duomenis;
- o mažinti korupcijos lygį šalyje.

Nors kai kurie AVP veiksmų plano įsipareigojimai turi numatytus apčiuopiamus rezultatus ir matavimo indikatorius, pagrindinis veiksmų plano trūkumas – nepakankamas įsipareigojimų konkretumas, aiškaus grafiko, siekiamų rezultatų ir poveikio matavimo indikatorius trūkumas. Vyriausybė stengėsi įgyvendinti didžiąją dalį įsipareigojimų, tačiau šios ataskaitos teikimo metu nemaža dalis darbų nebuvo baigta.

Įsipareigojimų grupavimas

Siekdamas aiškesnės ataskaitos struktūros ir palengvinti jos pritaikymą NPM tyrėjas suskirstė įsipareigojimus į aštuonias grupes.

BENDRA ĮSIPAREIGOJIMŲ APŽVALGA

Apžvalga

Lietuvos AVP veiksmų planas susideda iš keturių iniciatyvų, šešių veiksmų sričių, 14 įsipareigojimų. Didžioji dauguma įsipareigojimų yra paimti iš kitų šalies strateginių ir programinių dokumentų. LRVK viešai išreiškė poziciją, kad naujų įsipareigojimų nekurs.

1 | VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ GERINIMAS

Įsipareigojimo tekstas

Iniciatyva 1: visuomenės poreikius atitinkančios paslaugos

Kryptis: Gerinti paslaugų kokybę

Veiksmai:

1. Inventorizuoti viešąsias ir administracines paslaugas, sukurti šių paslaugų katalogą.

Inventorizuotos viešojo valdymo institucijų administruojamos ir teikiamos paslaugos, parengtas šių paslaugų sąrašas (katalogas), nustatyta jų vertinimo metodika ir rodikliai.

Pradžia: Nepateikta

Pabaiga: 2014 m.

2. Užtikrinti paslaugų kokybės stebėseną ir vertinimą

- a. Ministerijų atlikti jų teikiamų ir (arba) administruojamų viešųjų ir administracinių paslaugų tikslingumo vertinimo ir jų atitikties visuomenės poreikiams tyrimai.
- b. Nustatyti paslaugas teikiančių įstaigų veiklos kokybės vertinimo kriterijai, pagal juos pradėta vertinti šias įstaigas, o vertinimų rezultatai skelbiami viešai.
- c. Parengtos viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo (paslaugų kokybės) vertinimo metodinės rekomendacijos viešojo valdymo institucijoms.
- d. Siekiant išsiaiškinti, kiek viešojo valdymo institucijos yra aktyvios vertinant jų teikiamų paslaugų kokybę, atlikti atitinkami tyrimai.

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016 m.

3. Kurti paslaugų kokybės standartus

- e. Parengti minimalūs ministerijų teikiamų paslaugų kokybės standartai, kurie skelbiami ministerijų interneto svetainėse
- f. Parengtos rekomendacijos piliečių chartijai
- g. Parengtas asmenų aptarnavimo viešojo valdymo institucijose standartas.

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2015 m.

Atsakinga institucija: Vidaus reikalų ministerija (VRM)

Redakcinė pastaba: Įsipareigojimai gauna žvaigždę, kai jie aiškiai susiję su AVP vertybėmis, turi potencialų poveikį ir buvo reikšmingai įgyvendinti (AVP pakeitė žvaigždžių teikimo metodologiją 2015 m.)

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaitingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaitingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai		X			Neaiškus					X				X		
1.1. Paslaugų katalogas			X		Neaiškus					X					X	
1.2. Paslaugų stebėseną ir vertinimas		X			Neaiškus					X				X		
1.3. Paslaugų kokybės standartai		X			Neaiškus					X				X		

KAS ĮVYKO?

Šiuo įsipareigojimu buvo siekta pagerinti viešųjų paslaugų teikimą. Ataskaitos rengimo metu, remiantis VRM pateikta informacija, visos trys jo dalys dar buvo vykdomos.

Įsipareigojimas 1.1. AVP veiksmų plano vykdymo metu VRM sukūrė internetinį katalogą (www.lietuva.gov.lt), kuriame galima rasti daugiau nei 9 tūkst. paslaugų, kurias teikia daugiau nei 217 valstybės ir savivaldybės institucijų. Kataloge galima rūšiuoti duomenis pagal pasirinktus kriterijus, tačiau jame nėra, pavyzdžiui, nuorodų į paslaugų teikėjų tinklalapius. VRM atstovų teigimu, šią duomenų bazę planuojama patalpinti e. paslaugų portale www.epaslaugos.lt.

Įsipareigojimas 1.2. VRM nurodė, jog AVP veiksmų plano vykdymo metu ji koordinavo kitų ministerijų iniciatyvas, susijusias su viešųjų paslaugų vertinimu ir gerinimu. VRM sukūrė metodinį leidinį „Paslaugas teikiančių įstaigų veiklos vertinimo pavyzdinių kriterijų rinkinys“, kurį siūlė naudoti ir kitoms ministerijoms. Gavusi atsakymus iš 10 ministerijų, VRM parengė kriterijus, kuriais galima vertinti šių ministerijų veiklos tikslus. Pasak VRM atstovo, kitoms ministerijoms

ketinama siūlyti naudotis šiuo įrankiu rengiant savo metinius veiklos planus.

Įsipareigojimas 1.3. VRM veiksmų plano vykdymo metu parengė metodinio leidinio „Paslaugų standartai. Rekomendacijos viešojo valdymo institucijoms“ projektą, kuriame viešojo sektoriaus institucijoms yra teikiamos rekomendacijos dėl paslaugų kokybės. VRM planuoja pristatyti šį leidinį visoms viešojo sektoriaus institucijoms, pristatymo data dar nenumatyta.

Nors Vyriausybė pradėjo įgyvendinti dalį įsipareigojimų, nėra įrodymų, kad būtų pasiekti šie planuoti rezultatai: (1) ministerijų interneto svetainėse paskelbti minimalūs ministerijų reguliuojamų paslaugų kokybės standartai, (2) parengtos viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo (paslaugų kokybės) vertinimo metodinės rekomendacijos.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Įsipareigojimo ryšys su tokiais AVP vertybėmis kaip informacijos prieinamumas, pilietinis dalyvavimas, atskaitingumas yra neaiškus.

Kadangi Lietuvoje iki šiol nebuvo viešųjų ir

administracinių paslaugų katalogo, didžioji dauguma respondentų itin teigiamai vertino iniciatyvą ir ragino greičiau kurti paslaugų kokybės standartus, kuriuos galėtų taikyti viešojo sektoriaus institucijos. Europos Komisijos eValdžios ataskaita (angl. *eGovernment report*¹) bei Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas² (angl. *Digital Economy and Society Index*) rodo, kad dėl didelės interneto skvarbos (82,1 proc. 2014 m.³) ir išplėtos technologinės infrastruktūros Lietuva turi pakankamai potencialo tapti pavyzdžiu, kaip teikti paslaugas internetu. Kad šis įsipareigojimas turėtų didesnį poveikį, svarbu užtikrinti jau sukurtos duomenų bazės www.lietuva.gov.lt tolesnę integraciją į portalą www.epaslaugos.lt.

Šios ataskaitos rengimo metu VRM dar nebuvo baigusi kurti rekomendacijų dėl paslaugų standartų, todėl NPM tyrėjas neturėjo galimybės nustatyti jų pritaikomumo ir galimo poveikio.

Tiek respondentų, tiek NPM tyrėjo nuomone, viešojo sektoriaus institucijos vis dar per retai taiko grįžtamojo ryšio surinkimo priemones. Visgi verta atkreipti dėmesį į naują Vyriausybės tinklalapį www.lrv.lt, kuriuo naudojasi nemažai ministerijų.

KAS ATEITYJE?

Pirmiausia rekomenduojama naujus įsipareigojimus sieti su AVP vertybėmis. Pavyzdžiui, prieš kuriant paslaugų standartus pakviesti prisijungti suinteresuotas šalis ir taip užtikrinti šio proceso skaidrumą. E. paslaugų portaluose vertėtų numatyti konkrečias funkcijas, leidžiančias lankytojams palikti pastabas, komentarus ir pan.

Gerinant e. paslaugų teikimo kokybę Vyriausybei rekomenduojama:

- integruoti www.lietuva.gov.lt paslaugas į centralizuotą e. paslaugų portalą www.epaslaugos.lt;
- Užtikrinti, jog minimalius paslaugų standartus taikytų visos institucijos, teikiančios viešąsias ir administracines paslaugas;
- Integruoti grįžtamojo ryšio priemones į e. paslaugų portalus.

¹ ES 2015 m. E. valdžios ataskaita, pranešimas spaudai: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>

² Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas, Europos Komisija: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/desi>

³ Interneto naudojimas Europos Sąjungoje 2015 m.: <http://www.internetworldstats.com/stats9.htm#eu>

2 | E. PASLAUGŲ KŪRIMAS IR PLĖTRA

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 1: visuomenės poreikius atitinkančios paslaugos

Kryptis: Plėtoti e. paslaugas ir skatinti jomis naudotis

Veiksmai:

- a. Vykdyti e. paslaugų sklaidos projektus viešosiose bibliotekose.
 - a. Ugdomi gyventojų gebėjimai naudotis e. paslaugomis ir didėja jų galimybės naudotis naujomis technologijomis ir e. paslaugomis.
 - a. Mažinama Lietuvos gyventojų skaitmeninė atskirtis: jie skatinami įgyti žinių ir įgūdžių, padėsiančių sėkmingai naudotis IRT. Gyventojų, kurie naudojosi e. paslaugomis, dalis: 2014 m. – 46 proc., 2015 m. – 50 proc., 2016 m. – 52 proc.
- b. Pasitelkiant naujas technologijas tobulinti viešąsias ir administracines paslaugas, skatinti jomis naudotis per centralizuotą portalą „Elektroninės valdžios vartai“ (www.epaslaugos.lt).
 - a. Kuo daugiau viešųjų ir administracinių paslaugų perkelta į elektroninę erdvę.: Pagrindinių viešųjų ir administracinių paslaugų, perkeltų į elektroninę erdvę dalis: 2014 m. – 83 proc., 2015 m. – 90 proc., 2016 m. – 93 proc.
 - b. Sudaromos sąlygos paslaugas gauti vienoje vietoje. Didėja lankytojų, per metus apsilankiusių portale „Elektroniniai valdžios vartai“ (www.epaslaugos.lt) skaičius: 2014 m. – 737,4 tūkst., 2015 m. – 759,5 tūkst., 2016 m. – 782,3 tūkst. lankytojų per metus.
 - c. Gerinama Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybė ir įmonių veiklos produktyvumas naudojantis IRT teikiamomis galimybėmis. Siekiama, kad iki 2020 m. ne mažiau kaip 85 proc. (2015 m. rodiklis – 75 proc.) Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu ir 100 proc. (2015 m. rodiklis – 50 proc.) įmonių naudotų spartųjį internetą.

Atsakinga institucija: Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Susisiekimo ministerijos (IVPK)

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016 m.

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaitingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaitingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai		X			Neaiškus					X				X		
2.1 Paslaugos bibliotekose		X			Neaiškus					X				X		
2.2. www.espaslaugos.lt tobulinimas		X			Neaiškus					X					X	

KAS ĮVYKO?

Šiuo įsipareigojimu buvo siekta padidinti internetu teikiamų viešųjų ir administracinių paslaugų kiekį ir paskatinti labiau jomis naudotis.

Pagal Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą, kuris parodo šalių narių pažangą skaitmeninio konkurencingumo srityje¹, Lietuva užima 11 vietą ES. Lietuva yra aštunta pagal faktinį žmonių naudojimąsi internetu – iš šalies gyventojų, kurie prašo valstybės institucijų informacijos, apie 43 proc. tai daro internetu.

Įsipareigojimas 2.1. IVPK² teigia sukūręs (1) tinklalapį www.prisijungusi.lt bei (2) įgyvendinęs viešinio kampaniją apie e. paslaugas.

(1) 2014 m. IVPK sukūrė tinklalapį www.prisijungusi.lt, kuriuo siekė paskatinti naudojimąsi e. paslaugomis. IVPK šį tinklalapį atnaujina mažiausiai tris kartus per savaitę, jame yra įvairių tekstų apie e. paslaugas ir jų naudą. Tačiau IVPK atstovai nesuteikė tinklalapio lankomumo statistikos.

IVPK tvirtina, jog informaciją apie e. paslaugas viešino televizijoje, radijuje ir vietos žiniasklaidoje, tačiau taip pat nepateikė jokios informacijos apie sklaidą. Vienas iš kalbintų ekspertų patvirtino pastebėjęs viešinio kampaniją. Pasak jo, ji buvo gerai koordinuota ir pranešimai pasirodydavo dažnai.

(2) 2015 m. IVPK kartu su asociacija „Langas į ateitį“³, VRM ir Ryšių reguliavimo tarnyba sukūrė 2015-2016 m. viešinio kampaniją apie e. paslaugas. Inicijatyvos esmė – didinti e. paslaugų žinomumą ir skatinti gyventojus naudotis informacinėmis technologijomis ir e. paslaugomis.

Nors žmonių, kurie naudoja e. paslaugas, dalis didėjo – nuo 40 proc. 2014 m. iki 44 proc. 2015 m. – planuoto 50 proc. rezultato pasiekti nepavyko.

Įsipareigojimas 2.2. Nemaža dalis e. paslaugų buvo pridėta prie Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos (VIISP), kuri, anot Europos Komisijos, yra centralizuoto e. paslaugų kanalo pavyzdys.

IVPK oficialiai teigia, jog 2014 m. 88 proc. pagrindinių viešųjų ir administracinių paslaugų buvo teikiamos internetu. 2015 m. buvo pridėtos dar 65 savivaldybių teikiamos elektroninės paslaugos ir 29 kitos paslaugos. Per devynis 2015 m. mėnesius portale www.epaslaugos.lt apsilankė 1,4 mln. lankytojų ir daugiau nei 500 tūkst. unikalių vartotojų. Šiuo metu portale teikiamos 629 e. paslaugos. 2014 m. jų buvo 511, 2013 m. – 353.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Vyriausybė aiškiai neišdėsto šio įsipareigojimo ryšio su AVP vertybėmis (informacijos prieinamumu, piliečių

dalyvavimu, atskaitingumu). Įsipareigojimu turėtų būti gerinama viešosios paslaugos jas skaitmeninant, tačiau neaišku, kaip tai prisideda prie atviros valdžios.

Apklausti ekspertai pabrėžė, kad trūksta e. paslaugų viešinimo, žmonės ne visada žino, kaip jomis naudotis. Kadangi šio įsipareigojimo tikslas, kad jomis naudotųsi 50 proc. gyventojų, buvo nepasiektas, jo galimas poveikis yra minimalus. NPM tyrėjas rekomenduoja į paslaugų kūrimą įtraukti potencialius vartotojus, užtikrinti, kad žmonės galėtų lengvai ir paprastai internetu teikti pastabas ir pasiūlymus dėl paslaugų tobulinimo.

Šiuo metu daugiau nei 96 proc. viešųjų bibliotekų teikia nemokamą prieigą prie interneto.⁴ Nemažai ES struktūrinių fondų lėšų 2017-2013 m. programavimo laikotarpiu buvo investuojama į Lietuvos skaitmeninę infrastruktūrą, tokių investicijų numatyta ir 2014-2020 m. plane.

Nors Lietuva šioje srityje pasistūmėjo pirmyn, kalbinti ekspertai pabrėžė, jog šalyje vis dar nėra nuoseklaus požiūrio į internetinių platformų kūrimą, trūksta bendradarbiavimo tarp institucijų. Dalis ekspertų kritikavo VIISP platformą dėl jos uždarumo ir nenaudojamo atviro programinio kodo.

KAS ATEITYJE?

Jei Vyriausybė įtrauktų šios srities įsipareigojimą ir į kitą AVP veiksmų planą, ji galėtų aktyviau viešinti e. paslaugas, jas tobulinti, plėtoti paslaugų kokybės standartus, labiau skatinti gyventojus naudotis e. paslaugomis, leisti jiems teikti pastabas ar klausimus dėl paslaugų. Taip pat rekomenduojama įsipareigojimą labiau susieti su AVP.

Apklaustų ekspertų rekomendacijos:

- Kuriant naujas skaitmenines sistemas taikyti funkcinio suderinamumo kriterijų, kuris leistų lengviau integruoti skirtingų institucijų sistemas ir padėtų išvengti techninių trukdžių keičiantis duomenimis;

- Naudotis socialiniais tinklais viešinant e. paslaugas, stiprinti informacijos sklaidą viešosiose bibliotekose;
- Rinkti gyventojų, besinaudojančių e. paslaugomis, pastabas ir atsiliepimus, skelbti apklausų rezultatus viešai.

¹ Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/desi>

² Oficialus tinklalapis: <http://ivpk.lrv.lt/>

³ Oficialus tinklalapis: <http://langasiateiti.epilietis.eu/index.php/en/>

⁴ „Kas padeda mažinti skaitmeninę atskirtį Lietuvoje?“, Europos Komisija: <https://ec.europa.eu/epale/en/content/what-helps-overcome-digital-divide-lithuania>

3 | PILIEČIŲ DALYVAVIMO SKATINIMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 2: visuomenės dalyvavimas viešajame valdyme

Kryptis: Skatinti viešojo valdymo institucijas konsultuotis su visuomene

Veiksmai:

1. Užtikrinti konsultavimąsi su visuomene ir didinti jos dalyvavimo viešajame valdyme galimybes.
 - a. Patobulintas konsultacijų su visuomene teisinis reguliavimas – nustatyti pagrindiniai konsultavimosi principai, terminai, standartai.
 - b. Viešinami iš gyventojų gauti pasiūlymai, konsultacijoms su visuomene naudojamos naujos technologijos.
 - c. Kad visuomenė aktyviau dalyvautų valstybės valdyme, jau mokyklose ir kitose švietimo įstaigose supažindinama su tokio dalyvavimo galimybėmis (LR Švietimo ir mokslo ministerija).
 - d. Kad visuomenė galėtų reikšti nuomonę apie teikiamų paslaugų kokybę, siekiama įtraukti jos atstovus į švietimo, sveikatos, socialinės apsaugos, viešojo saugumo paslaugas teikiančių įmonių valdymą, didėtų šių įstaigų tarybų vaidmuo (LR Švietimo ir mokslo ministerija).
 - e. Sukurta Nevyriausybinų organizacijų taryba – patariamoji institucija, užtikrinanti nevyriausybinų organizacijų dalyvavimą nustatant, formuojant ir įgyvendinant nevyriausybinų organizacijų plėtros politiką (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija).

Atsakingos institucijos: Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)

Kitos institucijos: Nepateikta

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016 m.

2. Įgyvendinti priemonę, skatinančią vietos bendruomenes ir gyventojus dalyvauti priimant sprendimus dėl viešųjų poreikių tenkinimo vietos bendruomenėms svarbiose srityse.
 - a. 2014 m. įgyvendinta ne mažiau kaip 90 proc. visų Vietos bendruomenės tarybos sprendimais patvirtintų veiklų, į veiklas įtrauktos visos savivaldybės.
 - b. Stiprinama bendruomenių savivalda. Siekiant įvertinti bendruomenių dalyvavimo viešojo valdymo procesuose veiksmingumą, stebimi jų dalyvavimo šiuose procesuose pokyčiai, keičiamasi gerąja patirtimi, analizuojama, kiek veiksmingi buvo kartu su vietos bendruomene priimti sprendimai.

Atsakinga institucija: SADM

Pradžia: Nepateikta

Pabaiga: 2015 m.

3. Nustatyti ir įgyvendinti priemones, skatinančias gyventojus ir vietas bendruomenes dalyvauti sprendžiant viešuosius vietos reikalus.
 - a. Parengtas informacinis-metodinis leidinys seniūnaičiams, kuriame pateikiama informacija apie gyventojų teises ir galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo, kita gyventojams svarbi informacija (pvz., saugi kaimynystė, pagalbos telefonas 112 ir kt.); aktuali teisinė informacija leidinyje pateikiama suprantama gyventojams forma.
 - b. Visi seniūnaičiai gaus savo veiklai būtiną informaciją, pateiktą jiems patogia forma.
 - c. Paviėšinti vietos gyventojų apklausų rezultatai.

Atsakinga institucija: Vidaus reikalų ministerija (VRM)

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016 m.

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYSYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaitingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaitingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai			X		X	X		X		X					X	
3.1. Skatinti piliečius įtraukti			X		X	X		X			X			X		
3.2. Priemonės vietos bendruomenėms		X			X	X				X					X	
3.3. Priemonės įsitraukti vietos lygmenyje			X		X	X				X					X	

KAS ĮVYKO?

Sprendžiant iš trijų atsakingų ministerijų pateiktos informacijos, visi trys įsipareigojimai šios ataskaitos rengimo metu dar buvo vykdomi.

Įsipareigojimas 3.1. Įvykdytas iš dalies. Nors ir buvo teigiamų pokyčių, pavyzdžiui, peržiūrėti ir pakeisti teisės aktai, kurti internetiniai įrankiai konsultacijoms vykdyti, viešųjų konsultacijų vyko labai mažai.

2014 m. sausio 1 d., dar prieš pradėdant vykdyti AVP veiksmų planą, pradėjo galioti Teisėkūros pagrindų

įstatymo pakeitimai, kuriais apibrėžti du pagrindiniai su konsultacijomis susiję principai: (1) viešoji konsultacija turi būti vykdoma laiku ir (2) dėl esminių klausimų. Teisėkūros pagrindų įstatyme¹ nedetalizuojama, kaip turi būti kviečiama į viešąsias konsultacijas, kaip turi būti skelbiama apie gautas pastabas ir panašiai. Tokių gairių pasigedo vienas iš apklausos respondentų: pasak jo, įstatyme turėtų būti numatyti bent minimalūs reikalavimai konsultacijoms, pavyzdžiui, pareiga paskelbti konsultacijos pastabų suvestines internete ir kiti.

Remiantis Vyriausybės tarpine ataskaita, ŠMM įvykdė bent 13 viešųjų konsultacijų nuo 2014 m. birželio mėn. iki 2015 m. birželio mėn.

Aštuonios iš 14 ministerijų prisitaikė naują standartizuotą Vyriausybės tinklalapio versiją www.lrv.lt, kuri turi viešųjų konsultacijų rengimo funkciją. Jos taip pat naudojasi e. piliečio platforma <http://epilietis.lrv.lt> ir archyvuoja informaciją apie jau vykusias viešąsias konsultacijas portale <http://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos-su-visuomene/viesosios-konsultacijos>. Naudojantis šia sistema 2015 m. buvo surengtos penkios viešosios konsultacijos, kurių metu sulaukta vos vieno komentaro iš visuomenės. Portale bet kuris gyventojas gali pasiūlyti temą konsultacijai.

NVO taryba buvo sukurta ir jos įstatai patvirtinti 2014 m. liepą. Jai numatyta užduotis – NVO interesų atstovavimas teisėkūros procesuose. Įkūrus tarybą SADM surengė keturis jos posėdžius, patvirtino 2015-2016 m. veiklos planą ir sukūrė darbo grupes, atitinkančias skirtingus prioritetus. NPM tyrėjo apklausti NVO tarybos atstovai patvirtino, jog šios darbai buvo įvykdyti.

Įsipareigojimas 3.2. SADM patvirtino Vietos bendruomenių savivaldos 2013-2015 m. programą² ir 2014 m. skyrė 2,3 mln. eurų iniciatyvoms, skirtoms tenkinti vietos bendruomenių viešuosius poreikius socialinėje, kultūrinėje ir kitose srityse visose 60 savivaldybių. Vietos bendruomenių tarybos, į kurias suburti vietos bendruomenių ir organizacijų atstovai – turėjo teisę nuspręsti, kur bus panaudotos lėšos. Priimta daugiau nei 2500 sprendimų dėl finansavimo panaudojimo ir 99,6 proc. jų įgyvendinta. 2015 m. šiai programai buvo skirta 2,6 mln. eurų.

Įsipareigojimas 3.3 NPM tyrėjas išskyrė tris siekiamus rezultatus: (1) sukurti seniūnaičiams skirtą informacinę metodinę publikaciją apie gyventojų teises ir galimybes dalyvauti sprendžiant vietos viešuosius reikalus, (2) visiems seniūnaičiams patogia forma suteikti jų pareigų vykdymui aktualią informaciją, (3) pavišinti vietos gyventojų apklausų rezultatus.

VRM seniūnaičiams paruošė informacinį metodinį leidinį, kuriame teikiama informacija apie pagrindinius savivaldos aspektus³.

Anot VRM atstovų, seniūnaičiai apie šią publikaciją atsiliepė teigiamai. Kitų ministerijų atstovai papildys šią publikaciją informacija iš savo srities, tačiau nenurodoma, kada tai bus padaryta. Keletas apklaustų seniūnų ir seniūnaičių teigia leidinį gavę ir sutiko, kad tokia publikacija reikalinga – ypač pirmą kadenciją dirbantiems vietos bendruomenių atstovams.

2015 m. rugpjūčio mėn. VRM pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga (LVBOS). Ja siekiama įtvirtinti bendruomeninių organizacijų ir centrinės valdžios bendradarbiavimą plėtojant ir įgyvendinant veiklą savivaldos, regioninės plėtros bei visuomenės saugumo srityse, taip pat didinti bendruomenių veiklos gerosios patirties sklaidą. Šia sutartimi, be kitko, VRM įsipareigojo konsultuoti ir teikti metodinę pagalbą LVBOS vietos savivaldos ir kitose srityse, kviešti LVBOS narius į susijusių sričių ministerijų darbo grupes.

2014-2015 m. VRM atliko vietos gyventojų apklausų stebėseną. Nustatyta, kad vietos gyventojai apklausose dalyvauja neaktyviai⁴. Viso buvo atliktos 28 apklausos įvairiais savivaldos klausimais. VRM nuomone, žmonės neaktyviai dalyvauja apklausose dėl sudėtingų apklausų metodų bei mažo visuomenės pasitikėjimo institucijomis.⁵

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Šio įsipareigojimo formuluotė yra paini ir nenurodo aiškaus tikslo, taip pat neaišku, kaip bus pasiekti planuojami rezultatai.

Vienas apklaustų NVO atstovų teigė, kad viešųjų konsultacijų modelis Lietuvoje neveikia. Institucijų pastangos įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą vis dar yra atsitiktinės, trūksta teisinio konsultacijų reguliavimo, kuris padėtų institucijoms nustatyti, kokiais atvejais ir kaip turėtų būti rengiamos viešosios konsultacijos⁶. Be to, vietos nevyriausybines organizacijas dažnai geriau supranta bendruomenių poreikius, tačiau institucijos retai naudojasi jų žiniomis. Pasak apklausto ŠMM atstovo, sudominti suinteresuotas šalis, kad jos pateiktų pastabas konsultacijų metu, sunku.

NPM tyrėjas atkreipia dėmesį, kad (1) tik 5 proc. Lietuvos gyventojų 2014 m. dalyvavo bet kokio tipo

viešose konsultacijose savivaldybėse⁷ ir beveik 80 proc. respondentų teigė jose dalyvauti nenorintys⁸. (2) Pasitikėjimas institucijomis išlieka labai mažas – tik 41 proc. gyventojų pasitikėjo institucijomis 2013 m.⁹ (3) 64 proc. gyventojų 2011 m. negavo jokios informacijos, susijusios su viešaisiais reikalais jų savivaldybėje ar seniūnijoje¹⁰.

Pilietinės visuomenės instituto (PVI) atstovo nuomone, visuomenėje menkai žinomi būdai įsitraukti į sprendimų priėmimą. Instituto atlikta Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese studija parodė, kad tik 55 proc. visuomenės ir 45 proc. viešojo sektoriaus darbuotojų apskritai žino apie viešųjų konsultacijų modelį.¹¹

Vienos didžiausių NVO šalyje – Žmogaus teisių stebėjimo instituto (ŽTSI) – atstovas pastebėjo, kad pilietinės visuomenės organizacijos į teisėkūrą įtraukiamos dažniau, tačiau valdžios institucijos į jų pastabas dažnai neatsižvelgia. ŽTSI dalyvavo SADM suburtoje darbo grupėje, kuri rengė Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektą. Praėjus šešiesiems mėnesiams nuo to, kai grupė baigė darbą, SADM parlamentui pateikė kitą įstatymo projekto versiją, kurioje neatsižvelgta į daugumą NVO pastabų. Tačiau ministerija teigia, kad rengiant įstatymą buvo tartasi su visuomene.

NPM tyrėjas atkreipia dėmesį, kad 2014-2015 m. buvo ir gerųjų pavyzdžių. Nevyriausybinių organizacijų „Transparency International“ Lietuvos skyrius padėjo Policijos departamentui ir Specialiųjų tyrimų tarnybai surengti dvi interaktyvaus formato viešąsias konsultacijas savo patalpose.

NVO taryba buvo sukurta, tačiau, kaip pastebėjo vienas respondentas, šiuo metu vis dar nėra aiškių ir skaidrių tarybos narių atrankos kriterijų – neaišku, kokie

asmenys ir kodėl patenka į tarybą. Antra, NVO taryba neturi interesų konfliktų vengimo politikos.

KAS TOLIAU?

NPM tyrėjas rekomenduoja ateityje viešosioms konsultacijoms taikyti aukščiausius skaidrumo standartus, viešai skelbti gautas pastabas ir kitą susijusią informaciją, labiau įtraukti suinteresuotas šalis į sprendimų priėmimą. Be to, įsipareigojimuose turėtų būti numatyta, kaip bus vertinama konsultacijų organizavimo kokybė.

Esant nepakankamam teisiniam reguliavimui institucijos galėtų pačios imtis iniciatyvos ir sukurti viešųjų konsultacijų standartus.

Pilietinės visuomenės atstovai mano, kad rengiant viešąsias konsultacijas reikalingos aiškesnės gairės ir standartai:

- prasminga didinti naujai sukurtos platformos www.lrv.lt žinomumą, kad Lietuvos gyventojai labiau ja naudotųsi;
- itin svarbu užtikrinti, kad apie viešųjų konsultacijų priemones žinotų viešojo sektoriaus darbuotojai, ir ugdyti institucijų (ypač savivaldos) gebėjimus vykdyti konsultacijas su visuomene;
- NVO taryba, norėdama išlikti patikima institucija, turi sukurti aiškius jos narių atrankos kriterijus ir patvirtinti savo interesų konfliktų vengimo politiką.

¹ Teisėkūros pagrindų įstatymas: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4FA4C56B8D5>

² Daugiau apie programą: <http://bit.ly/1PYWUmR>

³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas: <http://bit.ly/1OUWwYR>

⁴ Vietos gyventojų apklausų 2013-2014 m. savivaldybėse stebėseną, VRM: <http://bit.ly/1NF8TKi>

⁵ Vietos gyventojų apklausų 2013-2014 m. savivaldybėse stebėseną, VRM: <http://bit.ly/1NF8TKi>

⁶ Interviu su „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atstovu 2015 m. spalio 12 d.

⁷ Lietuvos gyventojų apklausa apie savivaldybių atvirumą: http://transparency.lt/media/filer_public/2014/09/29/tils_savivaldybiu_veiklos_vertinimas.pdf

⁸ Lietuvos gyventojų apklausa apie savivaldybių atvirumą: http://transparency.lt/media/filer_public/2014/09/29/tils_savivaldybiu_veiklos_vertinimas.pdf

⁹ Pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas, Vilnius, 2013 m.: vakokybe.vrm.lt/get.php?f.836

¹⁰ Pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas, RAIT, 2011 m.: vakokybe.vrm.lt/get.php?f.574

¹¹ Studija „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“: <http://www.civitas.lt/valdzios-ir-neyriausybinio-sektoriu-bendradarbiavimo-viesosios-politikos-sprendimu-priemimo-procese-stiprinimas/>

4 | PILIETIŠKUMO SKATINIMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 2: Visuomenės dalyvavimas viešajame valdyme

Kryptis: Ugdyti visuomenės pilietiškumą

Veiksmas: Atnaujinti mokinių pilietinio ir istorinio ugdymo programas.

Laukiamas rezultatas:

- Švietimo ir aukštojo mokslo sistemos kokybės ir konkurencingumo didinimas: atnaujintos mokinių pilietinio ir istorinio ugdymo programos. Įgyvendinti pilietinio, tautinio ugdymo projektai. Organizuojama edukacinė pilietinė veikla, asmenybės saviugda visoje šalyje, plėtojamos įvairios jos organizacinės formos, skatinančios mokinius ir studentus vienijančių vietinių ir nacionalinių organizacijų stiprėjimą.
- Pilietinės galios indekso augimas: 2012 m. – 35,0, 2017 m. – 40,0.
- Mokinių ir studentų pilietinės galios indekso augimas: 2013 m. – 46,0, 2014 m. – 46,7.

Atsakinga institucija: Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM)

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2020 m.

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atsakingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atsakingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai		X			Neaiškus					X				X		
4.1a Pilietinio švietimo atnaujinimas		X			Neaiškus					X					X	
4.1b Vykdyti pilietinio švietimo projektus		X			Neaiškus					X				X		

KAS ĮVYKO?

Dėl per plačių pilietiškumo skatinimo įsipareigojimo formuluočių neaišku, ko juo siekiama, kokios iniciatyvos turėtų būti įgyvendintos, nėra tikslų rezultato įgyvendinimo rodiklių. Įsipareigojimas galioja iki 2020 m., tačiau neaišku, ką planuojama įvykdyti būtent 2014-2015 m. AVP veiksmų plano vykdymo metu.

NPM tyrėjas išskyrė du galimus rezultatus įvykdžius šį įsipareigojimą: (1) būtų atnaujintos pilietinio švietimo programos ir (2) įvykdyti projektai, skirti stiprinti pilietiškumą ir patriotiškumą.

Už įsipareigojimo įgyvendinimą atsakinga ŠMM, pateikė ataskaitą apie keletą su juo susijusių darbų: atnaujino lietuvių kalbos mokymo programas pradinėms ir vidurinėms mokykloms, sukūrė metodinės medžiagos, skirtos skatinti pilietiškumą ir patriotiškumą, parėmė ne vieną patriotinę švietėjišką kampaniją, surengė du forumus lietuvių kalbos ir istorijos mokytojams bei nuo 5 iki 20 padidino privalomų pilietinio švietimo valandų 2015-2017 m. švietimo programoje.

NPM tyrėjo nuomone, įsipareigojimas skatinti pilietiškumą buvo įtrauktas į AVP veiksmų planą dėl to, kad padidėjo tarptautinė įtampa: Vyriausybei pilietinis ir patriotinis švietimas tapo žymiai aktualesnis dėl 2014 m. paastrėjusio vadinamojo informacinio karo su Rusija.

Nuo 2007 m. Pilietinės visuomenės instituto nustatomu Pilietinės galios indeksu matuojama pilietinė galia Lietuvoje.¹ Šalyje tai vienintelis indeksas², rodantis piliečių įsitraukimą į pilietines veiklas ar pasirengimą jose dalyvauti.

2012 m. Pilietinės galios indeksas atskleidžia, jog jaunimas yra tarp labiausiai įgalintų visuomenės grupių Lietuvoje, nors absoliutus jaunimo pilietinės galios indeksas buvo gana žemas – 47,6 iš 100 galimų taškų.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Šiuo įsipareigojimu Vyriausybė siekia pakelti Pilietinės galios indeksą nuo 35 taškų 2012-aisiais iki 40 taškų 2017-aisiais. Tačiau, sprendžiant iš Vyriausybės ataskaitos, pagrindinės priemonės buvo skirtos nacionaliniam identitetui ir patriotiškumui skatinti, o ne šviesti apie pilietines teises ir formuoti jauno žmogaus gebėjimus būti aktyvių piliečių. Todėl šio įsipareigojimo ryšys su

AVP informacijos prieinamumo, pilietinio dalyvavimo ir viešojo atskaitingumo vertybėmis yra neaiškus.

Vienas iš Pilietinės galios indekso tyrimui vadovaujančių mokslininkų teigė, kad sumenko piliečių dalyvavimas nacionalinėse aplinkosaugos bei labdaros kampanijose ir tai galėjo turėti įtakos pilietinės galios sumažėjimui Lietuvoje. NPM tyrėjo apklaustos mokytojos nuomone, ŠMM dėmesys pilietiniam švietimui pastaruosius kelis metus nedidėjo.

ŽTSI atstovas atkreipia dėmesį į tai, kad piliečiai menkai išmano savo teises. 2014 m. net 46,1 proc. Lietuvos gyventojų teigė nežinantys, į kokią instituciją kreiptis, jei jos būtų pažeistos.

Vykdamas suinteresuotų šalių apklausas paaiškėjo, kad 2015 m. Švietimo ir mokslo ministerija stengsi įtraukti daugiau suinteresuotų organizacijų į diskusiją dėl pilietinio švietimo atnaujinimo Lietuvoje. Buvo sukurta darbo grupė, kuri galėjo patarti Švietimo ir mokslo ministerijai dėl pilietinio švietimo krypties Lietuvoje. Į grupę buvo įtraukti ir nevyriausybinių organizacijų atstovai. Nors darbo grupės idėja sveikintina, bendradarbiavimas nebuvo efektyvus ir, anot vieno iš jos narių, ilgainiui jos veikla praktiškai nutrūko.

Visi apklausti mokytojai teigiamai vertino naują Švietimo ir mokslo ministerijos sukurtą metodinę medžiagą, tačiau pabrėžė pridėtinių resursų, skirtų tinkamai ją išdėstyti, svarbą. Jų teigimu, ministerija neorganizavo mokymų ir neskyrė lėšų, reikalingų siekiant kokybiškai dirbti pagal naują metodiką.

KAS ATEITYJE?

NPM tyrėjas rekomenduoja užtikrinti, kad būsiami įsipareigojimai šioje srityje apimtų tikslus, kurie prisideda prie pilietinio įgalinimo. Siekiant skatinti atvirą valdymą Lietuvoje įsipareigojimuose turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio pilietinėms teisėms ir pareigoms, dalyvavimui rinkimuose ir kituose svarbiuose procesuose. Įsipareigojimuose turi būti numatyti pamatuojami siekiamo rezultato kriterijai, o vykdamas jaunimo pilietinį švietimą ir kuriant demokratinius įpročius turi būti įtraukta daugiau suinteresuotų šalių.

Nors didžioji dalis apklaustų ekspertų sutinka, kad sukūrus švietimo programas ir naujas metodines

priemonės žengta teisingai, jie kritikuoja tai, kad mokyklos pačios turi ieškoti resursų jas įdiegti. Taip pat svarbu užtikrinti, kad atsakinga ministerija nustatydamas strateginę pilietinio švietimo kryptį sukviestų daugiau ir įvairesnių suinteresuotų ekspertų. Be to, ŽTSI nuomone, siekiant kelti pilietinę galią, reikalingas visuomenės teisinis švietimas. Galiausiai, PVI atstovas teigė, kad NVO turėtų aktyviau dalyvauti formuojant pilietinio švietimo strategiją ir tam turėtų būti sukurtas nuolatinis mechanizmas.

¹ Pilietinės visuomenės institutas, oficialus tinklalapis: www.civitas.lt

² 2012 m. Pilietinės galios indeksas: <http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2015/09/CIVIC-EMPOWERMENT-INDEX-2012.pdf>

5 | NACIONALINIO PILIETINĖS VISUOMENĖS FONDO MODELIO KŪRIMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 2: Visuomenės dalyvavimas viešajame valdyme

Kryptis: Ugdyti visuomenės pilietiškumą

Veiksmas: Parengti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelį.

Laukiamas rezultatas: Parengtos kelios Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelio alternatyvos. Jos aptartos su socialiniais partneriais, pasirinkta alternatyva pristatyta Vyriausybės strateginiame komitete.

Atsakinga institucija: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)

Kitos institucijos: Nepateikta

Pradžia: Nepateikta

Pabaiga: 2014 m.

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atsakingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atsakingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
		X				X				X				X		

KAS ĮVYKO?

Šiuo įsipareigojimu siekiama sukurti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo, kuris padėtų skirstyti viešąsias lėšas nevyriausybiniam sektoriui, modelį.

Šiuo metu Lietuvoje nėra viešųjų lėšų skirstymo nevyriausybiniam sektoriui mechanizmo. Nors apie tokį fondą jau kurį laiką diskutuojama, Vyriausybė nesiėmė jo kurti. Šiuo metu NVO didžiąją dalį veiklos finansuoja projektinėmis lėšomis, kurios gaunamos iš tarptautinių fondų, Europos Komisijos, užsienio šalių ambasadų, privačių donorų ir panašiai.

Dar prieš 2014 m. sukuriant AVP veiksmų planą SADM

įvykdė žvalgomąją studiją apie panašių fondų veiklą kitose šalyse ir sukūrė preliminarų fondo veikimo mechanizmą.¹

Pirmaisiais AVP veiksmų plano vykdymo metais SADM atliko detalią panašių fondų veiklos Latvijoje, Estijoje, Vengrijoje, Čekijoje bei Lenkijoje analizę ir sukūrė du alternatyvius fondo mechanizmus – centralizuotą ir specializuotą.

Šiuo metu, remiantis NVO raidos įstatymu, ūkio subjektai, įregistruoti kaip asociacijos, viešosios įstaigos bei labdaros ir paramos fondai, gali būti kvalifikuojamos kaip NVO (jei atitinka ir kai kurios

kitus kriterijus). NVO nėra teisinė forma, o NVO raidos įstatyme šios sąvokos apibrėžimas yra neaiškus, taigi praktiškai neįmanoma nustatyti, kiek Lietuvoje veikia NVO ir kiek viešųjų finansų jos gauna.

Rengdama ataskaitą SADM vykdė sukurtų fondo modelių poveikio analizę. 2015 m. liepą apklausto SADM atstovo teigimu, ministerija planavo pateikti fondo modelį Vyriausybės kanceliarijai 2015 m. spalį. Įsipareigojimas sukurti Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelį bus vertinamas dabartinio AVP veiksmų plano galutinėje ataskaitoje.

2014 m. SADM NVO reikalų koordinavimo komisijos posėdyje suinteresuotas organizacijas dalyvauti kuriant Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo modelį, tačiau, pasak kai kurių apklaustų NVO atstovų, darbo grupė niekada nesusitiko ir iki šiol yra neaktyvi.²

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Įsipareigojimas yra susijęs su AVP vertybėmis dėl dviejų jo tikslų: (1) sukurti tvarų NVO sektoriaus finansavimo mechanizmą ir (2) sukurti skaidrų NVO finansavimo mechanizmą. Įsipareigojimo poveikis priklausys nuo to, ar jį praktiškai įgyvendinant bus laikomasi numatytų principų.

Nacionalinio pilietinės visuomenės fondo idėja Lietuvoje nėra nauja. Nemažai nevyriausybinų organizacijų skatino tokio fondo atsiradimą pastarąjį dešimtmetį, tačiau Vyriausybė tam neskyrė dėmesio. NVO nuomonės dėl fondo poveikio sektoriaus nepriklausomybei ir finansiniam tvarumui skiriasi, tačiau vyrauja nuomonė, jog jo kūrimas – teigiamas žingsnis. SADM atstovas teigia, kad fondas sutelks didesnės finansavimo sroves į centralizuotą kanalą, taigi bus užtikrintas tiesioginis NVO finansavimas ir sustiprintas jų finansinis tvarumas.

Tačiau svarbu pabrėžti, kad net sukūrus fondą būtų žengtas tik vienas žingsnis užtikrinant NVO tvarumą Lietuvoje ir tai savaime NVO sektoriaus nesustiprintų. Būtina kelti profesionalumą sektoriuje ir lavinti kitus gebėjimus, reikalingus atsakingai ir efektyviai panaudoti viešuosius finansus. Vienas iš apklaustų NVO atstovų

teigė, jog fondo sėkmė priklausytų nuo jo politinės nepriklausomybės, nešališkumo ir bendro patikimumo, o tai užtikrinti galima tik taikant pačius aukščiausius skaidrumo kriterijus nuo pat fondo kūrimo pradžios.

NPM tyrėjas turi pakankamai pagrindo manyti, jog Pilietinės visuomenės fondo modelis bus sukurtas iki pasibaigiant šio AVP veiksmų plano terminui, tačiau akivaizdu, kad NVO sektorius pajus apčiuopiamą poveikį tik tuomet, kai fondas pradės veikti, rekomenduotina, taikant pačius aukščiausius skaidrumo kriterijus.

KAS ATEITYJE?

NPM tyrėjas ir apklaustos suinteresuotos šalys rekomenduoja SADM skaidrinti fondo kūrimo procesą ir viešai skelbti visą su juo susijusią informaciją ir duomenis: svarstomus modelio variantus, visas dėl jų pateiktas pastabas, susijusias studijas, apklausas ir statistiką. Šalys rekomenduoja SADM įtraukti kuo daugiau jų į tolimesnį fondo modelio kūrimą ir įgyvendinimą.

Vyriausybė galėtų aiškiai apibrėžiant NVO sąvoką Lietuvoje, atskiriant ne pelno siekiančias organizacijas nuo verslo, privačių interesų asociacijų, sveikatos apsaugos įstaigų ar kitų organizacijų, kurios pagal savo veiklos pobūdį negali būti laikomos NVO.

Galiausiai, nuo pat fondo veiklos pradžios turi veikti ir Vyriausybės sukurtas saugiklių mechanizmas, kuris užtikrintų fondo nešališkumą ir padėtų kurti pasitikėjimą juo. Šį mechanizmą galėtų sudaryti, pavyzdžiui, skaidrūs kriterijai, pagal kuriuos skirstomas finansavimas, ir iš išorinių organizacijų atstovų sudarytas priežiūros organas.

¹ Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, *Roadmap for the Accession of Lithuania to the OECD Convention*. 2015 m. liepos 13 d.: <http://bit.ly/1nTI187>

² Interviu (internetu) su NVO Informacijos ir Paramos Centro atstovu.

6 | INFORMACIJOS PRIEINAMUMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 3: viešojo valdymo institucijų veiklos atvirumas visuomenei (atviri duomenys)

Kryptis: Viešinti viešojo valdymo institucijų turimą informaciją

Veiksmai:

1. Parengti atvirų duomenų teikimo modelį
 - a. Parengtas atvirų duomenų teikimo modelis.
 - b. Parengtos gairės viešojo valdymo institucijoms, kuriose būtų apibrėžta atvirų duomenų sąvoka, duomenų atvėrimo sąlygos ir būdai.
 - c. Pateiktos duomenų atvėrimo būdų (centralizuotas, decentralizuotas, kt.) alternatyvos.

2. Skatinti duomenų teikimą atvirais formatais
 - a. Pateiktos rekomendacijos valstybės institucijoms ir įstaigoms rengiant investicijų projektus, kuriais kuriamos ar modifikuojamos informacinės sistemos, numatyti ir informacinių sistemų pritaikymą teikti duomenis atvirais formatais (.csm, .xml ir kitais).
 - b. Informacinių sistemų pritaikymas teikti duomenis atvirais formatais nustatytas vienu iš investavimo prioritetų 2015 metams.

Atsakinga institucija: Susisiekimo ministerija (SM)

Pradžia: Nepateikta

Pabaiga: 2014

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaityngumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaityngumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai			X		X					X				X		
6.1 Sukurti atvirų duomenų teikimo modelį			X		X					X					X	
6.2 Atviri duomenų formatai			X		X					X			X			

KAS ĮVYKO?

Šiuo įsipareigojimu siekiama ilgainiui teikti viešąją informaciją atvirais formatais ir taip padaryti ją prieinamesnę. Šiuo metu Lietuvoje nėra oficialaus valstybės atvirų duomenų portalo. Nors viešoji diskusija apie atvirų duomenų poreikį prasidėjo 2010 m., veikianti atvirų duomenų sistema Lietuvoje nėra sukurta.

Įsipareigojimas sukurti atvirų duomenų teikimo modelį (6.1) yra iš esmės įvykdytas. 2015 m. pradžioje Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK) prie SM įvykdė atvirų duomenų galimybių studiją¹, kurioje pateikiama detali dviejų galimų atvirų duomenų teikimo modelių analizė: (1) metaduomenų portalo, kai tikrieji duomenys laikomi atskirų institucijų tinklalapiuose ir (2) duomenų portalo, kuriame centralizuotai laikomi tiek metaduomenys, tiek tikrieji duomenys. Studijoje rekomenduojamas antrasis modelis, jį IVPK jį pasirinko toliau svarstyti.

Vyriausybė prisidėjo prie Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo naujos redakcijos projekto. Pasirinktas atvirų duomenų teikimo modelis buvo įtrauktas į šį projektą, kuris papildytas dviem pagrindiniais principais: (1) visi duomenys, jei kitaip nenumato kiti įstatymai, turi būti viešinami atviru formatu ir (2) visiems paviešintiems duomenims turi būti taikoma atvira naudojimo licenzija (neribotas pakartotinio panaudojimo leidimas). Rengiant šią ataskaitą informacija apie galimą naujos redakcijos įstatymo svarstymo datą Seime nebuvo skelbiama.

IVPK teigia, kad institucijoms skirtos atvirų duomenų gairės bus sukurtos pasinaudojant minėta atvirų duomenų galimybių studija², o institucijoms šie praktiniai patarimai bus išplatinti iki 2015 m. pabaigos (ar ši informacija pasitvirtino bus įvertinta galutinėje AVP ataskaitoje).

Įsipareigojimas skatinti duomenų teikimą atvirais formatais (6.2) buvo įvykdytas ribotai.

Nors SM nepradėjo vykdyti įsipareigojimo pagal tikslų jo tekstą, ministerija ėmėsi kitų veiksmų, kurie turėjo panašaus ar net didesnio poveikio.

SM atvirų duomenų teikimą įtraukė į investicinių informacinių sistemų kūrimo ar atnaujinimo projektų atrankos kriterijus. Tai skatina institucijas užtikrinti, kad

kuriamos ar atnaujinamos informacinės sistemos turėtų atvirų duomenų kaupimo bei teikimo funkcijas. NPM tyrėjas negavo jokios informacijos, susijusios su tokio kriterijaus naudojimu praktikoje.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Įsipareigojimas yra aiškiai susijęs su AVP vertybėmis, tačiau jo įvykdymas neturėtų esminio ir greito poveikio duomenų atvėrimui Lietuvoje. Įsipareigojime nėra pažado praktiškai teikti duomenis, o tik sukurti tinkamesnes sąlygas tai daryti.

Nors atvirų duomenų teikimo modelio sukūrimas yra teigiamas ir reikalingas žingsnis, apklausti ekspertai teigia, kad lieka nemažai su atvirų duomenų teikimu susijusių iššūkių:

Pirma, institucijos nesupranta atvirų duomenų teikimo svarbos ir privalumų. Gali būti, kad trūksta SM komunikacijos apie duomenų svarbą. Šiuo metu viešojoje erdvėje nesimato nė vieno atvirų duomenų „advokato“ nacionalinio lygmens institucijose.

Antra, kai kurioms šalies įstaigoms trūksta paskatų atverti duomenis. Dalis apklaustų ekspertai paminėjo Registrų centrą kaip pavyzdį institucijos, kuri renka mokesť už savo kaupiamų duomenų teikimą.

Trečia, institucijos neturi pakankamų techninių sąlygų kaupti ir teikti atvirus duomenis. Dažnai skirtingų institucijų sistemos nėra lengvai suderinamos, taigi institucijos tarpusavyje negali be kliūčių dalintis atvirais duomenimis tai pačiais duomenų formatais.

Galiausiai, valstybė neskiria jokio matomo dėmesio atvirų duomenų pakartotinio panaudojimo skatinimui ar gerųjų pavyzdžių viešinimui. Dėl to nei atvirų duomenų paklausa, nei pasiūla nėra pakankamai aukšta.

Vyriausybė numatė, jog įsipareigojimas bus įvykdytas 2014 m., tačiau, sprendžiant pagal nuveiktus darbus, teikti atvirus duomenis tinkamoje teisinėje ir techninėje aplinkoje bus pradėta anksčiausiai 2016 m.

KAS ATEITYJE?

NPM tyrėjas atsižvelgdamas į apklaustų ekspertų pastabas, rekomenduoja į ateities įsipareigojimus šioje srityje įtraukti ir pamatuojamus rodiklius rezultatams vertinti.

Apklausti ekspertai rekomenduoja įgyvendinant techninį atvirų duomenų modelį atsižvelgti į aukščiau minėtoje galimybių studijoje pateiktas rekomendacijas.

Ekspertai rekomenduoja, Vyriausybei aktyviai ieškoti ir pasitelkti institucijose ekspertus, kurie būtų atsakingi už su atvirais duomenimis susijusius procesus ir juos skatintų. Konkretūs veiksmai galėtų būti šie:

- Vyriausybė visų pirma turėtų skatinti atvirų duomenų kaupimo ir teikimo gebėjimus institucijose, teikdama už IT sistemas atsakingiems jų darbuotojams gaires, mokymus ar informacijos šaltinius. To galėtų imtis IVPK.
- Vyriausybė turėtų skirti daugiau dėmesio ir resursų skatinti jau atvertų duomenų pakartotinį panaudojimą, pavyzdžiui organizuodama duomenų analizės ir panašius renginius ar kurdama kitokius paskatų mechanizmus.
- Vyriausybė turėtų ir toliau didinti atvirų duomenų teikiamos naudas žinomumą visuomenėje, ypač atkreipdama dėmesį į ekonominę naudą.
- Vyriausybė galėtų pasiūlyti suderinamumo kriterijus, kurie galėtų būti naudojami projektų, skirtų kurti ar atnaujinti informacines sistemas institucijose, atrankose.
- Vyriausybė galėtų sukurti įrankį, kuriuo organizacijos ir piliečiai galėtų nurodyti atvirų duomenų poreikį.

¹ Galimybių tyrimo, skirto apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, ataskaita „Price Waterhouse Coopers“, Vilnius, 2015 m.: <http://bit.ly/1QLGtth>
² Galimybių tyrimo, skirto apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, ataskaita „Price Waterhouse Coopers“, Vilnius, 2015 m.: <http://bit.ly/1QLGtth>

7 | SPRENDIMŲ PRIĖMIMO SKAIDRUMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 4: korupcijos prevencija, skaidrumo skatinimas

Sritis: Mažinti korupcijos mastą

Veiksmas: Užtikrinti viešumą ir skaidrumą priimant viešus sprendimus, gerinti teisės aktų projektų prieinamumą visuomenei.

Laukiamas rezultatas:

1. Visi teisės aktų projektai skelbiami viešai (www.lrs.lt).
2. Pertvarkant ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų sistemą, sumažintos korupcijos prielaidos, mažinant veiklos priežiūros ir reglamentavimo našumą.
3. Nelegalių mokėjimų paskatos sveikatos priežiūros srityje.
4. Patobulintos administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo ir jų administravimo procedūros, didinant viešųjų paslaugų skaidrumą ir efektyvumą; patobulinta valstybės tarnautojų atrankos, karjeros, tarnybinės ir mokymo veiklos vertinimo sistema.
5. Įvykdyti teisės aktų projektų rengėjų mokymai dėl teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo, suteiktos konsultacijos teisės aktų projektų rengėjams dėl teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo.

Atsakinga institucija: Vidaus reikalų ministerija (VRM), Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT)

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaityngumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaityngumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai		X			X		X			X				X		
7.1 Teisės aktų projektų viešumas			X		X						X				X	
7.2 Administracinės naštos mažinimas	X						X			X					X	
7.3. Nelegalūs mokėjimai sveikatos sektoriuje	X						X			X				X		
7.4 Pagerintos paslaugas		X			X					X					X	
7.5 Antikorupciniai mokymai			X				X			X		X				

KAS ĮVYKO?

Šio įsipareigojimo tikslas – paskatinti viešųjų sprendimų priėmimo skaidrumą. To siekiama įgyvendinant priemones, kurių apibrėžtumas skirtingas. NPM tyrėjas iš įsipareigojimo teksto išskyrė penkis punktus.

Įsipareigojimas visus teisės aktų projektus skelbti viešai (7.1) iš esmės įgyvendintas. 2014 m. sausio 1 d., dar prieš šio veiksmų plano įgyvendinimo pradžią, Seimas pakeitė Teisėkūros pagrindų įstatymą ir įsipareigojo pavišinti visus nacionalinio lygmens teisės aktų projektus ir suteikti suinteresuotiesiems būdą per protingą terminą prisidėti prie teisėkūros proceso. Šiuo metu visus nuo 1990 m. teisės aktus ir jų projektus galima rasti teisėkūros duomenų bazėje www.e-tar.lt, tačiau portalas neturi pastabų teisės aktų projektams teikimo funkcijos.

Įsipareigojimu 7.2 siekiama mažinant administracinę naštą verslui mažinti korupcijos tikimybę. STT parengė planą, kuriuo siekiama konsoliduoti ir reorganizuoti

su verslo priežiūra Lietuvoje susijusias institucijas: perskirstant priežiūros funkcijas bei gerinant jų kokybę mažinti institucijų skaičių ir pritaikyti verslo konsultavimo, o ne jo kontrolės ir sankcionavimo modelį. Buvo sukurtas 17 institucijų tinklas, skirtas informacijos dalijimuisi ir veiklos koordinavimui.

STT daro prielaidą, kad sumažinti kyšininkavimo rodiklius šalyje gali šie jau pasiekti rezultatai:

- 71 proc. priežiūros veiksmų yra vykdomi naudojant standartizuotus klausimynus;
- 14 institucijų teikia verslo konsultavimo paslaugas įrašomais pokalbiais telefonu;
- 47 institucijos pareiškė norą netaikyti jokių sankcionavimo veiksmų pirmaisiais verslo gyvenimo metais ir teikti prioritetą konsultacijoms ir patarimams.

Įsipareigojimas, kuriuo siekiama mažinti nelegalių mokėjimų sveikatos sistemoje mastą (7.3), yra

įgyvendintas iš dalies. SAM standartizavo su tuo susijusią informaciją, ji pristatoma pacientams naudojant ekranus, skrajutes ir kitas priemones sveikatos apsaugos įstaigose. Ministerija taip pat patvirtino sveikatos apsaugos įstaigų etikos kodeksą. 2014-2015 metais SAM vykdė antikorupcinius seminarus, kuriuose dalyvavo daugiau nei 1300 sveikatos priežiūros darbuotojų ir apie 250 įstaigų vadovų.

Įsipareigojimas, kuriuo siekiama pagerinti kai kurių viešųjų paslaugų teikimą (7.4), yra iš esmės įgyvendintas. 2014 m. liepos 2 d. Vyriausybės įsakymu buvo padidinta internetu teikiamų administracinių paslaugų skaičius – aštuonios verslui ir dar aštuonios gyventojams aktualios paslaugos buvo perkeltos į elektroninę erdvę. Pakeistu Vietos savivaldos įstatymu savivaldybės įpareigotos įkurti antikorupcines komisijas, 2014 m. pakeitus Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymą įstaigos įpareigotos savo interneto svetainėse skelbti informaciją apie visus nustatytus tarnybinius nusižengimus ir už juos paskirtas galiojančias tarnybinės nuobaudas.

Įsipareigojimas, kuriuo siekiama apmokyti įstatymų projektų rengėjus (7.5), pagal jo formuluotą dar nepradėtas įgyvendinti. 2014 m. buvo patvirtintas LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo 2014–2017 metų strategijos patvirtinimo“ Nr. 481, įtvirtinęs prievolę visiems valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojams išklausti antikorupcinio sąmoningumo ugdymo kursą. Šie kursai apie teisės aktų projektų vertinimą korupcinio, socialinio, ekonominio, finansinio ir kitais požiūriais turėtų būti organizuojami kasmet, dažnai – kas ketvirtį. Numatyta, kad mokymus turi rengti pačios institucijos bei įstaigos aktyviai dalyvaujant STT pareigūnams. AVP veiksmų plano tarpinėje ataskaitoje atsakinga institucija nepateikė jokių duomenų apie surengtus mokymus ar apmokytus tarnautojus. Tačiau STT veiklos ataskaitoje teigiama, kad vien 2014 m. STT surengė 105 antikorupcinio švietimo seminarus ir paskaitas valstybės ir savivaldybių įstaigose, jas išklusė beveik 4 tūkst. tarnautojų, kurių daugumą sudarė įvairaus lygio vadovai.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Įsipareigojimo formuluotės yra painios, jose nepateikiama aiškaus plano, kaip bus siekiama rezultatų. Tai apsunkina potencialaus poveikio vertinimą. Be to, įsipareigojimo turinys yra platesnis nei įsipareigojimo pavadinimas.

Suinteresuotos šalys mano, kad sukūrus teisėkūros duomenų bazę žengtas teisingas žingsnis. Duomenų bazė veikia, ja lengva naudotis, yra suteikiama galimybė atlikti detalią dokumentų paiešką. Vienas iš įsipareigojimo tikslų buvo paskatinti visuomenę dalyvauti teisėkūros procese, tačiau duomenų bazė neturi funkcijos, kuria būtų galima teikti pastabas svarstomiems teisės aktams. Pasak vienos didžiausių Lietuvos NVO atstovo¹, nors esama akivaizdaus poreikio skaidrinti lobistinę veiklą Lietuvoje, duomenų bazė nesuteikia informacijos apie asmenis ar organizacijas, teikusius pastabas konkreitiems teisės aktų projektams.

Pastangos konsoliduoti verslo priežiūros institucijas ir jų paslaugas, panašu, teigiamai veikia verslo aplinką Lietuvoje. Paslaugų konsolidavimas ir jų suskaitmeninimas gali sumažinti kai kurias su korupcijos rizika susijusias galias tam tikrose institucijose. Pasaulio banko „Doing Business 2015“² indekso ataskaitoje Lietuva užėmė aukštą 11 poziciją kategorijoje, kurioje vertinamos sąlygos pradėti verslą. 2014 m. užimta 19 vieta. Pradedant verslą Lietuvoje reikia atlikti vidutiniškai tris procedūras, kurios trunka 3,5 dienos ir reikalauja kainuoja 0,7 proc. vieno gyventojų vidutinių pajamų. Lietuva pagal tai lenkia ne tik Europos ar Vidurio Azijos valstybių vidurkius, bet ir EBPO šalių narių vidurkį.

Vienas esminių su korupcija susijusių iššūkių sveikatos apsaugos sektoriuje yra smulkusis kyšininkavimas. Vis dar vyrauja „padėkos gydytojui“ paprotys, kurį stengiamasi keisti įvairiomis viešomis kampanijomis. Sveikatos apsaugos sektorius išlieka pats korumpuočiausias Lietuvoje, tačiau pacientų apklausos rodo šiek tiek krintantį kyšininkavimo lygį. 2011 m. 31 proc. pacientų teigė davę kyšį ar atsidėkoję daktarui už paslaugą neformalia dovana, 2014 m. – 22 proc. Nors korupcinių patirčių paplitimas krenta, vienos didžiausių NVO Lietuvoje atstovas teigia, kad SAM vis dar nerodo pakankamai politinės valios smulkiajam kyšininkavimui pažaboti.

Dauguma apklaustų ekspertų sutinka, jog paslaugų suskaitmeninimas yra teigiamas žingsnis siekiant sumažinti smulkiosios korupcijos tikimybę. Taip pat rekomenduotina ir toliau skaitmeninti paslaugas – diegti elektroninius receptus, naudoti elektronines ligonio kortelės, skaitmeninti apsilankymų sveikatos įstaigose organizavimą ir panašiai.

STT nepateikė jokios informacijos apie tai, kiek institucijose sukurta antikorupcinių komisijų. NPM tyrėjas taip pat nerado jokių duomenų apie tokių komisijų veiklos efektyvumą ar rezultatus. Tai sunkina šio sprendimo sėkmės vertinimą.

STT nenurodė, kokio lygio teisės aktų projektų rengėjams – savivaldos ar nacionalinio – bus rengiami mokymai. Metinėje STT veiklos ataskaitoje teigiama, kad vien 2014 m. STT įvykdė 105 seminarus, kuriuose apsilankė apie 4000 pareigūnų. Pasak NVO atstovo, dalyvavusio seminaruose savivaldybių administracijų vadovams, vertinti tokių renginių efektyvumą sunku, kadangi pareigūnai juose dalyvauja privalomai ir susidaro įspūdis, kad jie suvokiami tik kaip primesta pareiga.

KAS ATEITYJE?

NPM tyrėjas rekomenduoja į būsimus šios srities įsipareigojimus įtraukti aiškius siekiamus rezultatus, kurie apčiuopiamai skatintų piliečių įsitraukimą į teisėkūros procesą, pavyzdžiui, sukurti vieną internetinį kanalą, skirtą piliečiams dalyvauti teisėkūros procese.

Kai kurie apklausti ekspertai siūlo skatinti sveikatos apsaugos sektoriaus skaidrumą ir atskaitingumą atveriant visą įmanomą informaciją ir duomenis prieinamais formatais (paslaugų įkainius, biudžetus, išlaidas ir t.t.). SAM turėtų ir toliau skatinti sveikatos apsaugos paslaugų skaitmeninimą – diegti elektroninį vizitų pas gydytojus organizavimą, e. receptus, e. korteles ir panašiai.

Apklausti ekspertai rekomenduoja Seimui ir kitoms institucijoms viešinti kuo išsamesnę informaciją apie piliečių ir organizacijų dalyvavimą inicijuojant, rengiant ir svarstant teisės aktus – sukurti „teisėkūros pėdsaką“.

¹ Interviu su „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atstovu 2015 m. rugsėjo 15 d.

² „Ease of Doing Business in Lithuania“, Pasaulio bankas, 2016 m.: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/lithuania/>

³ Interviu su „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atstovu, 2015 m. spalio 12 d.

8 | ANTIKORUPCINIS ŠVIETIMAS

Įsipareigojimo tekstas:

Iniciatyva 4: korupcijos prevencija, skaidrumo skatinimas

Sritis: Mažinti korupcijos mastą

Veiksmas: Didinti antikorupcinio švietimo sklaidą pasitelkiant visuomenės informavimo ir kitas priemones.

Laukiamas rezultatas:

1. Padidėjęs visuomenės nepakantumas korupcijai, visuomenė skatinama įsitraukti į antikorupcinę veiklą, diegiant ir įgyvendinant antikorupcinio ugdymo programas.
2. Gyventojų, manančių (Eurobarometro duomenimis), kad korupcija yra plačiai paplitusi Lietuvoje, dalies sumažėjimas: 2014 m. – 95 proc., 2015 m. – 94 proc., 2016 m. – 93 proc.
3. „Transparency International“ korupcijos suvokimo indekso augimas: 2013 m. – 57, 2014 m. – 58, 2015 m. – 59, 2016 m. – 60).
4. Pradėta ir įgyvendinta antikorupcinė „Švarių rankų“ iniciatyva Lietuvos sveikatos sistemos įstaigose (Sveikatos apsaugos ministerija, 2014 m. II ketvirtis)

Atsakingos institucijos: Ministerijos

Pradžia: 2014 m.

Pabaiga: 2016 m.

ĮSIPAREIGOJIMO APŽVALGA	TIKSLUMAS				RYŠYS SU AVP VERTYBĖMIS				POTENCIALUS POVEIKIS				ĮGYVENDINIMAS			
	Nėra	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Informacijos prieinamumas	Piliečių dalyvavimas	Viešasis atskaitingumas	Tech. ir inov. skaidrumui ir atskaitingumui	Nėra	Nedidelis	Vidutinis	Transformacinis	Nepradėtas	Ribotas	Esminis	Baigtas
Bendrai		X			X		X			X					X	
8.1 Antikorupcinių programų kūrimas			X		X		X			X					X	
8.2 „Švarių rankų“ iniciatyva		X					X			X						X

KAS ĮVYKO?

Šiuo įsipareigojimu siekiama skatinti antikorupcinį švietimą. NPM tyrėjas iš įsipareigojimo teksto išskyrė du siekiamus rezultatus: sukurti antikorupcinio švietimo programas ir įvykdyti „Švarių rankų“ iniciatyvą. Likę siekiami įsipareigojimo rezultatai susiję su matavimo rodikliais, bet ne konkrečiais pokyčiais, todėl NPM tyrėjas jų nevertino.

Įsipareigojimas sukurti antikorupcinio švietimo programas (8.1) buvo iš esmės įvykdytas. STT teigimu, buvo sukurtas pareigūnų informavimo apie korupcinio pobūdžio pažeidimų pasekmes sistema ministerijose ir joms pavaldžiose įstaigose. STT dalyvauja organizuojant antikorupcinius mokymus savivaldybės ir nacionalinio lygmens institucijose. STT teigia, kad visuomeninio transliuotojo eteryje reguliariai pasirodo laidų antikorupcinėmis temomis, vykdyta viešinimo kampanija internetiniuose portaluose. NPM tyrėjas negalėjo nustatyti šios kampanijos sklaidos ar reguliarumo, tačiau aptiko keletą kampanijos pavyzdžių (reklaminių skydelių, kvietimų pranešti apie korupciją ir pan.) interneto portaluose, įskaitant ir tokius, kurių mėnesio auditorija siekia trečdalį Lietuvos gyventojų.

STT teigimu, antikorupcinis švietimas buvo aktyviai įdiegtas vidurinėse ir aukštosiose šalies mokyklose. Tai vyko dar prieš šio veiksmų plano vykdymo pradžią, todėl tiesiogiai sieti šio rezultato su AVP veiksmų plano įsipareigojimu negalima. NPM tyrimo duomenimis, antikorupcinis švietimas buvo diegimas tik sukūrus tam tikrų metodinių priemonių ir organizavus švietimo akcijas, tokias kaip rašinių konkursai ir panašiai. Kovos su korupcija srityje dirbančios NVO atstovo nuomone¹, tiek STT, tiek ŠMM taikytos priemonės buvo neefektyvios dėl sisteminio požiūrio į antikorupcinį švietimą trūkumo. Sukčiavimo mastai mokyklose rodo alternatyvių švietimo būdų poreikį (tyrimais įrodyta, jog esama ryšio tarp sukčiavimo mastų mokyklose ir bendro korupcijos paplitimo šalyje²).

Įsipareigojimo įgyvendinti antikorupcinę „Švarių rankų“ iniciatyvą sveikatos įstaigose (8.2) apimtis neaiški. Ministerija įvykdė „Švarių rankų“ iniciatyvą 2014 m. antrąjį ketvirtį. Jos esmė – sureitinguoti 21 sveikatos apsaugos įstaigą (iš daugiau nei 1700 veikiančių Lietuvoje), pagal jų antikorupcinį indeksą, kuris buvo skaičiuojamas atsižvelgiant į šiuos kriterijus: (1) pacientams įstaigose pateiktas informacijos kiekis (kaip

pranešti apie korupciją, vadovo antikorupcinė pozicija ir kita informacija), (2) įstaigose surengti seminarai etikos ir antikorupcijos temomis, (3) įstaigos vadovų interesų deklaracijos ir (4) anoniminių personalo ir pacientų apklausų vykdymas.

SAM nesuteikė jokios informacijos apie planus tęsti šią iniciatyvą ar įtraukti į ją daugiau įstaigų.

AR TAI KĄ NORS PAKEITĖ?

Antikorupcinis švietimas gali būti labai svarbus siekiant plėsti supratimą apie korupcijos žalą ir kuriant sąžiningumo kultūrą šalyje. Nors teigiamų pokyčių antikorupcijos srityje Lietuvoje yra nemažai, šio veiksmų plano rezultatai tikriausiai neturėjo esminės įtakos antikorupciniam švietimui ar korupcijos suvokimo mastams šalyje, todėl potencialus atliktų veiksmų poveikis yra vertinamas kaip minimalus.

Remiantis „Eurobarometro“ apklausa, apie kurią kalbama įsipareigojimo tekste, 95 proc. lietuvių manė, kad korupcija šalyje yra plačiai paplitusi. Tačiau korupcijos mastas, remiantis „Lietuvos korupcijos žemėlapiu“ duomenimis, pastaraisiais metais mažėjo. 2011 m. 40 proc. verslininkų, 57 proc. gyventojų ir 35 proc. viešojo sektoriaus atstovų buvo pasirengę duoti kyšį. 2014-aisiais analogiška apklausa parodė, kad tam pasiryžę jau mažiau – 21 proc. verslininkų, 48 proc. gyventojų ir 23 proc. viešojo sektoriaus atstovų.

Antikorupcinis švietimas yra viena strateginių STT veiklos krypčių. Tačiau jaunimo antikorupcinis švietimas nėra efektyviai integruotas į švietimo programas, jam skiriamas nedidelis finansavimas. Vieno iš apklaustų ekspertų teigimu, nors antikorupcinis švietimas yra būtinas, jis gali būti efektyvus tik kartu su kitų priemonių, diegiamų įvairiose srityse, rinkiniu.

PVI atstovas teigia, kad itin svarbu skatinti vaikų antikorupcinį švietimą. Mokyklose turi būti puoselėjama sąžiningumo kultūra ir mokoma pilietinių įgūdžių, kurie vėliau reikalingi dalyvauti viešajame gyvenime.

„Švarių rankų“ idėja reitinguoti sveikatos apsaugos įstaigas pagal jų antikorupcinį indeksą, pasak vieno iš apklaustų ekspertų, yra teigiama, tačiau ribotas iniciatyvos mastas (įtraukta tik 21 įstaiga) ir neaiškumas dėl iniciatyvos tęstinumo kelia pagrįstą abejonių dėl

SAM valios tęsti antikorupcines iniciatyvas sveikatos apsaugos sektoriuje.

Ekspertų apklausa parodė, kad yra nemažai sričių, į kurias Vyriausybė galėtų atkreipti daugiau dėmesio:

Viešųjų pirkimų sistemoje vis dar trūksta skaidrumo ir atskaitingumo. Sprendžiant iš reprezentatyvių Lietuvos verslininkų apklausų, korupcija yra vienas iš penkių pagrindinių trukdžių verslui šalyje.

Neveikia lobistinės veiklos reguliavimas, taigi Vyriausybė turėtų svarstyti, kaip praplėsti lobistinės veiklos sampratą, užtikrinti lobistų registro efektyvumą ir teikti visą susijusią informaciją atvirais formatais.

Politinių partijų finansavimo sistemoje vis dar trūksta skaidrumo. Partijos pačios tinkamai ir laiku neviešina informacijos, susijusios su jų finansais ir rėmėjais, o Vyriausiosios rinkimų komisijos pateikiami duomenis neatitinka gerųjų duomenų teikimo standartų.

Trūksta skaidrumo interesų deklaravimo srityje, kurioje informacijos teikimas vis dar neatitinka jokių gerųjų standartų.

Nors Vyriausybės norą įtraukti antikorupcines priemones į AVP veiksmų planą galima vertinti teigiamai, šios pastangos yra tik dalinės, neaiškios apimties ir rodo nesisteminį požiūrį į kovą su korupcija. Jei, kaip nurodoma šiame plane, siekiama sumažinti korupcijos suvokimo mastus Lietuvoje, būtina aprėpti daugiau su skaidrumu ir atskaitingumu susijusių temų, įskaitant, bet neapsiribojant tomis, kurias minėjo apklausti ekspertai.

KAS ATEITYJE?

NPM tyrėjas rekomenduoja, kad ateities įsipareigojimai šioje srityje apimtų apklaustų ekspertų rekomendacijas. Be to, įsipareigojimuose numatyti siekiami rezultatai turi būti išdėstyti kartu su aiškiais jų įgyvendinimo matavimo kriterijais.

Apklausti ekspertai mano, kad siekdama sumažinti korupcijos suvokimo mastą Lietuvoje Vyriausybė turėtų padidinti pastangas kovoje su korupcija. Ekspertai rekomenduoja dėti daugiau pastangų stengiantis užtikrinti viešųjų pirkimų sistemos skaidrumą ir

atskaitingumą, peržiūrėti lobistinės veiklos reguliavimą ir užtikrinti jos skaidrumą, didinti skaidrumą politinių partijų finansavimo srityje ir pakeisti Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenų ir informacijos pateikimo metodus, kad jie atitiktų atvirų duomenų geruosius standartus.

¹ Interviu su „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atstovu 2015 m. rugsėjo 15 d.

² Dan Ariely, *The (Honest) Truth About Dishonesty* (Durham, NC, Duke University, 2012).

V | PROCESAS: ĮSIVERTINIMAS

Nors LRVK pristatė AVP veiksmų plano tarpinę ataskaitą laiku, ji nesuteikė privalomo dviejų savaitių laikotarpio pateikti pastabas jos juodraščiui. Ataskaita neišversta į lietuvių kalbą ir tai mažina galimybes su ja susipažint daugybei Lietuvos piliečių.

Lentelė 2: Įsivertinimo lentelė

Ar metinė progreso ataskaita buvo paviešinta?	☒ Taip ☐ Ne
Ar tai padaryta laiku?	☒ Taip ☐ Ne
Ar ataskaita prieinama valstybine kalba?	☐ Taip ☒ Ne
Ar ataskaita prieinama anglų kalba?	☒ Taip ☐ Ne
Ar LRVK suteikė dviejų savaitių laikotarpį pastaboms ataskaitos juodraščiui surinkti?	☐ Taip ☒ Ne
Ar buvo surinkta pastabų?	Netaikoma
Ar ataskaita prieinama AVP tinklalapyje?	☒ Taip ☐ Ne
Ar į progreso ataskaitą buvo įtraukta viešųjų konsultacijų, vykusių veiksmų plano rengimo metu, apžvalga?	☒ Taip ☐ Ne
Ar į progreso ataskaitą buvo įtraukta viešųjų konsultacijų, vykusių veiksmų plano vykdymo metu, apžvalga?	☐ Taip ☒ Ne
Ar į progreso ataskaitą buvo įtrauktas viešosios konsultacijos, vykusios rengiant veiksmų planą, laikotarpio aprašymas?	☒ Taip ☐ Ne
Ar ataskaitoje apžvelgiami visi įsipareigojimai?	☒ Taip ☐ Ne
Ar įvertintas visų įsipareigojimų įgyvendinimas pagal grafiką ir rezultatus?	☒ Taip ☐ Ne
Ar ataskaitoje atsižvelgta į pagrindines AVP rekomendacijas?	Netaikoma

Nors LRVK paruošė ir pavišino progreso ataskaitą pagal numatytą grafiką, buvo pastebėta jos rengimo ir viešinimo trūkumų. LRVK nesurengė konsultacijos ir nesurinko pastabų pažangos ataskaitos juodraščiui. Nors ataskaita pavišinta AVP portale, ji neišversta į lietuvių kalbą, be to, tyrėjui nepavyko jos rasti Vyriausybės tinklalapyje. Todėl tik didelės elitinės NVO gali tinkamai stebėti AVP pažangą. Kol kas neaišku, ar ataskaita bus verčiama į lietuvių kalbą. Vis dėlto ataskaitoje ganėtinais detaliais apžvelgiami visi įsipareigojimai ir paaiškinti konkretūs rezultatai kiekvienoje srityje.

VI | ŠALIES KONTEKSTAS

Šis skyrius padeda suprasti, kokioje aplinkoje Vyriausybė vykdė AVP veiksmų planą. Jame taip pat pateikiami pagrindiniai tolimesni žingsniai plėtojant planą ir galimi Lietuvos integracijos į EBPO rezultatai, susiję su AVP iniciatyvos temomis.

ŠALIES KONTEKSTAS

Lietuva šiuo metu vykdo ne vieną programinę iniciatyvą, skirtą pagerinti šalies viešąjį valdymą. Būsimasis AVP veiksmų planas gali būti naudojamas dar labiau pagreitinoti ir praturtinti viešojo valdymo reformą.

Lietuva šiuo metu yra integracijos į Europos Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO) etape. 2015 m. liepos mėn. EBPO pateikė Lietuvos stojimo į organizaciją planą, kuriame išdėstytos prisijungimo sąlygos, procesai ir terminai.¹

Integracijos laikotarpiu EBPO vertins Lietuvos pastangas įgyvendinti organizacijos standartus ir taisykles². Lietuva šiuo metu dirba kartu su EBPO komitetais dėl viešojo valdymo reformos, kuria siekiama daugiau skaidrumo, atskaitingumo, ir visų suinteresuotų šalių įtraukimo į politikos formavimą ir vykdymą. Integracijos procesas suteikia puikią galimybę padidinti AVP žinomumą Lietuvoje, nes AVP tikslai sutampa su EBPO integracijos reikalavimais. Kaip jau minėta, nemažai AVP veiksmų plano įsipareigojimų jau buvo įtraukti į viešojo valdymo reformos strateginius dokumentus, rengtus atsižvelgiant į EBPO rekomendacijas.

Verta paminėti, kad Vilniaus miesto savivaldybė tapo pirmąja, kurios meras pasitelkė patarėją atvirų duomenų klausimais. Pademonstruotas noras atverti didelius kiekius viešosios informacijos, kuri yra svarbi skatinant skaidrumą ir atskaitingumą. Šios iniciatyvos poveikį bus lengviau įvertinti vėliau, tačiau svarbu, kad tai pirmas kartas, kai Lietuvoje viešoji institucija pasitelkė ekspertą, siekdama skatinti skaidrumą ir atskaitingumą naudodama naujas technologijas. Mero patarėjo tinklalapyje www.freedata.lt atveriamas nemažai viešų duomenų, o tai reikšmingai prisideda prie gerųjų pavyzdžių kūrimo Lietuvoje. Šalyje randasi ir kitų pilietinio aktyvumo pavyzdžių, kurie pritraukė

visuomenės dėmesį. „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS) sukūrė keletą internetinių iniciatyvų, kurias Lietuvos piliečiai naudoja kasdien. Pavyzdžiui, žiniasklaidos savininkų duomenų bazę www.stirna.info, teismų atvirumo platformą www.atvirasteismas.lt ar Seimo stebėsenos tinklalapį www.manoseimas.lt. Populiari tapo ir iniciatyva prieš šešėlinę ekonomiką www.beseselio.lt. Šie įrankiai parodo atvirų duomenų svarbą įgalinant visuomenę stebėti viešuosius procesus. Visos šios iniciatyvos prisideda prie atvirų duomenų, informacijos prieinamumo, domėjimosi valstybės valdymu, dalyvavimo sprendimų priėmimo skatinimo. Jos netiesiogiai turi įtakos ir bent dviejų AVP veiksmų plano įsipareigojimų vykdymui: skatina piliečių dalyvavimą ir atverti valstybės duomenis.

Svarbu paminėti ir keletą negatyvių tendencijų Lietuvoje.

Korupcija Lietuvoje vis dar plačiai paplitusi. Pagal „Transparency International“ kasmetinį Korupcijos suvokimo indeksą, Lietuva tarp visų ES šalių užima 20 poziciją. 67 proc. lietuvių laiko korupciją rimta problema, o 75 proc. mano, jog kyšininkavimas Lietuvoje yra paplitęs³. Nors negalima nuvertinti Vyriausybės pastangų įtraukti korupcijos mažinimą į dabartinį AVP veiksmų planą ir skatinti antikorupcinį švietimą, kovoje prieš korupciją turėtų būti pasitelktos kompleksinės ir novatoriškos priemonės, skatinančios skaidrumą ir atskaitingumą visose įmanomose valstybės valdymo srityse. Kitame AVP veiksmų plane galėtų būti holistiškesnių ir kompleksiškesnių priemonių kovai prieš korupciją, pabrėžiant informacijos ir duomenų pateikimą visuomenei suprantama forma ir patogiais formatais.

Trūksta viešųjų finansų valdymo skaidrumo ir pilietinė visuomenės gebėjimo tinkamai stebėti viešuosius biudžetus, kas sudaro sąlygas neretai pasitaikančiam lėšų švaistymui. Viešasis sektorius negeba tinkamai

paaikinti piliečiams biudžeto formavimo proceso, todėl visuomenė menkai juo pasitiki. Neretai institucijos neatskleidžia priežasčių, kodėl buvo pasirinkta finansuoti vieną ar kitą sritį.

Nors šiuo metu nėra kokybinių ar kiekybinių duomenų, kurie leistų vienareikšmiškai pagrįsti tokią išvadą, dominuoja nuomonė, jog viešųjų institucijų požiūris į valstybės valdymą yra pernelyg biurokratiškas. Tai buvo patvirtinta ir EBPO Lietuvos viešojo valdymo peržiūros metu: institucijos, siekdamos pagerinti viešąjį valdymą, nepakankamai naudojami veiklos matavimo duomenimis.

EBPO po viešojo valdymo peržiūros pateikė tris pagrindines rekomendacijas Lietuvos vyriausybei:

- Siekiant tikslo sukurti bendrą gerojo valdymo viziją skatinti diskusiją tarp valdžios institucijų apie atvirą valdymą ir įtraukti į ją nevalstybines organizacijas;
- Stiprinti strateginį veiklos matavimo duomenų panaudojimą;
- Skatinti gerųjų atviro valdymo pavyzdžių ir viešojo sektoriaus lyderių šioje srityje matomumą tiek tarp valdžios institucijų, tiek visuomenėje.⁴

Pagrindinis EBPO viešojo valdymo peržiūroje išskirtas iššūkis Vyriausybei yra pažaboti požiūrį, kad gerasis valdymas yra laikytis įstatymų, reglamentų ir procedūrų, ir paskatinti institucijas siekti pozityvaus poveikio. Svarbu tikslingai išvystyti institucijų veiklos rezultatų ir jų poveikio matavimo indikatorius ir naudoti juos strategiškai ir proaktyviai.

SUINTERESUOTŲ ŠALIŲ PRIORITETAI

Turint omenyje keturias pagrindines Vyriausybės išskirtas iniciatyvas AVP veiksmų plane, elektroninių paslaugų kūrimo ir teikimo srityje Lietuva žengia teisingu keliu, nors ir su pastebimais iššūkiais. Tačiau siekdama postūmio atvirų duomenų, informacijos prieinamumo ir kovos su korupcija srityse Vyriausybė dar turi atlikti reikšmingų žingsnių. Šios sritys buvo dažniausiai minimos suinteresuotų šalių apklausų metu.

Nemažai apklaustųjų tvirtino, kad atėjo laikas Registru centrai teikti savo kaupiamą informaciją visuomenei prieinamais formatais ir neatlygintinai.

Didžioji dauguma apklaustųjų tvirtino, jog Lietuvos

viešajame sektoriuje trūksta atvirumo kultūros. Nors Vyriausybė atliko reikšmingų veiksmų plėtodama technologinę infrastruktūrą ir pan., neskatino atvirumo ir atskaitingumo kultūros. Suinteresuotų šalių nuomone, svarbu skatinti tokią kultūrą aiškiai pademonstruojant jos naudą viešojo sektoriaus atstovams. Tai galima daryti organizuojant įvairius forumus atviro valdymo temoms aptarti, pristatant viešajam sektoriui gerąsias praktikas ir skatinant institucijų vadovus didinti skaidrumo ir atskaitingumo svarbos supratimą kolektyvuose.

Daugumoje šiuo metu galiojančių strateginių dokumentų neįtrauktas privataus sektoriaus skaidrumo skatinimas, ypač susijęs su įmonių savininkų informacija. Turint omenyje geopolitinį klimatą regione, taip pat Lietuvos siekį integruotis į globalią bendruomenę, privataus sektoriaus savininkų informacijos valdymas ir atskleidimas yra neišvengiama tema netolimoje ateityje. Pilietinės visuomenės organizacijos turi turėti daugiau įrankių stebėti įtakingas įmones ir turėti galimybę nustatyti jų savininkus. Pavyzdžiui, TILS sukūrė internetinį įrankį www.stirna.info, kuris parodo, kam priklauso Lietuvoje veikiančios žiniasklaidos priemonės. Šio tinklalapio lankomumas parodė, jog pilietinė visuomenė yra suinteresuota turėti prieigą prie tokio pobūdžio informacijos. Didesnis jos kiekis sustiprintų pilietinės visuomenės gebėjimus stebėti, kaip yra panaudojami viešieji finansai Lietuvoje.

VEIKSMŲ PLANO APIMTIS IR ŠALIES KONTEKSTAS

Kaip galima matyti iš ankstesnių skyrių, siekdama toliau skatinti skaidrumą, atskaitingumą, piliečių dalyvavimą ir naujųjų technologijų panaudojimą viešajame valdyme, Vyriausybė galėtų išplėsti AVP veiksmų planą ir įtraukti ne vieną sritį, susijusią su atviru valdymu:

- Vyriausybė galėtų skatinti lobistinės veiklos ir teisėkūros skaidrumą, siūlydama keisti ir pati keisdama susijusius teisės aktus. Šiuo metu, nepaisant pilietinės visuomenės ar žurnalistų iniciatyvų, praktiškai neįmanoma suprasti, kurios organizacijos ar piliečiai turi įtakos teisėkūrai. Šią problemą būtų galima spręsti kitame AVP veiksmų plane įsipareigojant sistemškai atskleisti „teisėkūros

pėdsaką“ ir paskatinti lobistų registro skaidrumą (pavyzdžiui, atskleisti visą jame esančią informaciją atvirais formatais).

- Vyriausybė galėtų skatinti informacijos apie įmonių savininkus viešumą. Šiuo metu tokia informacija yra nepasiekiamo atvirais formatais. Tai apsunkina pilietinės visuomenės galimybes stebėti įtakingas įmones ir atskleisti ryšius tarp ūkio subjektų. Tai taip pat trukdo efektyviai kovoti su pinigų plovimu ar stebėti galimus interesų konfliktus. Kitame AVP veiksmų plane šis iššūkis gali būti sprendžiamas įsipareigojant, kad susijusios institucijos, pavyzdžiui, Registrų centras ir kitos, atskleis su įmonių savininkais susijusią informaciją atvirais ir prieinamais formatais.
- Vyriausybė galėtų skatinti interesų deklaracijų sistemos viešumą. Šiuo metu duomenys apie interesų deklaracijas nėra skelbiami sistemškai ir atvirais formatais, taigi visuomenei stebėti galimus interesų konfliktus yra praktiškai neįmanoma. Interesų konfliktų stebėseną Lietuvoje, kur gyvena mažiau negu 3 mln. žmonių, yra ypač svarbi siekiant mažinti galimybes korupcijai. . Kitame AVP veiksmų plane galėtų būti numatytas įpareigojimas Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai ir Vyriausiajai rinkimų komisijai atskleisti savo turimus duomenis, susijusius su interesų deklaracijomis, viešai ir atvirais formatais.
- Vyriausybė galėtų skatinti politinių partijų finansavimo skaidrumą, įpareigodama atitinkamas institucijas atskleisti susijusią informaciją atvirais formatais. Šiuo metu vidutiniam Lietuvos piliečiui praktiškai neįmanoma stebėti politinių partijų finansavimo informacijos, todėl ypač sunku suprasti, kieno interesus partija galimai atstovauja. Kitame AVP veiksmų plane šis iššūkis galėtų būti sprendžiamas įpareigojant Vyriausiąją rinkimų komisiją atskleisti visą su politinių partijų finansavimu susijusią informaciją atvirais formatais.

¹ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, *Roadmap for the Accession of Lithuania to the OECD Convention* 2015 m. liepos 13 d.: <http://bit.ly/1nTI187>

² Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, *Roadmap for the Accession of Lithuania to the OECD Convention* 2015 m. liepos 13 d.: <http://bit.ly/1nTI187>

³ Lietuvos korupcijos žemėlapis 2014 m.; http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Gyventojai_BENDRAS.pdf

⁴ Lithuania: Fostering Open and Inclusive Policy Making, OECD Public Policy Reviews, 2014: <http://bit.ly/1nWAwUD>

VII | BENDROS REKOMENDACIJOS

Šiame skyriuje pateikiamos su konkrečiu veiksmy planu nesusijusios bendros rekomendacijos dėl tolimesnių Lietuvos veiksmy AVP iniciatyvoje. Jos parengtos atsižvelgiant į veiksmy plano įsipareigojimų vertinimą, suinteresuotų šalių patarimus ir NPM tyrėjo veiksmy plano vykdymo analizę.

BENDROS REKOMENDACIJOS

Visų pirma, LRVK galėtų apsvarstyti, kaip užtikrinti kuo platesnio suinteresuotų šalių rato atstovavimą kuriant kitą AVP veiksmy planą. Svarbu užtikrinti, jog būtų bendradarbiaujama su pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais. Remdamasi kitų AVP iniciatyvoje dalyvaujančių šalių patirtimi, LRVK galėtų svarstyti sukurti reguliary AVP suinteresuotų šalių forumą. Jis reguliariai susitiktų dėl AVP veiksmy plano kūrimo ir vystymo ir galėtų būti sudarytas iš pilietinės visuomenės, privataus sektoriaus, įgyvendinančių institucijų ir kitų organizacijų atstovų.

Antra, LRVK turėtų užtikrinti geresnę AVP vertybių, tikslų ir procesų komunikaciją, kuri pabrėžtų galimą iniciatyvos naudą ir paskatų didesnį iniciatyvos žinomumą. Kalbant konkrečiai, LRVK galėtų pabrėžti,

jog AVP iniciatyva yra tinkama galimybė įgyvendinti apčiuopiamas piliečių iniciatyvas per trumpus dviejų metų laikotarpius. LRVK taip pat galėtų pabrėžti, jog AVP demonstruoja geruosius pavyzdžius tarptautinėje arenoje ir suteikia galimybę mokytis iš kitų dalyvaujančių šalių patirties.

Trečia, kito veiksmy plano kūrimas turėtų būti panašus į strategijos kūrimą, kai veiksmai yra planuojami aiškiai nurodant siekiamą rezultatą, jo tiesioginį ir netiesioginį poveikius ir visiems rezultatams priskiriami aiškūs ir pamatuojami sėkmės indikatoriai.

Galiausiai, visos įgyvendinančios institucijos galėtų svarstyti galimybę didinti AVP iniciatyvos žinomumą savo viduje ir užtikrinti, kad visi darbuotojai suprastų kertines AVP vertybes ir tikslus.

PAGRINDINĖS REKOMENDACIJOS

Užtikrinti, jog kitas AVP veiksmy planas būtų kuriamas atsižvelgiant į AVP rekomendacijas, o jį kuriant bei įgyvendinant būtų įtraukta kuo daugiau suinteresuotų šalių.

Peržiūrėti ir pakeisti lobistinės veiklos reguliavimą Lietuvoje, siekiant išplėsti lobistinės veiklos sampratą, sukurti efektyvų ir plačiai naudojamą lobistų registrą, skatinti lobistinės veiklos skaidrumą viešinant visą susijusią informaciją atvirais formatais.

Sukurti teisines ir technines prielaidas atskleisti informaciją apie Lietuvoje veikiančių ir registruotų įmonių savininkus atvirais formatais.

Atsižvelgiant į geruosius atvirų duomenų standartus užtikrinti prieigą prie interesų ir turto deklaracijų centralizuotą kanalą internete.

Atsižvelgiant į geruosius atvirų duomenų standartus užtikrinti galimybę laiku susipažinti su politinių partijų finansavimo informacija per naudojant centralizuotą prieigos kanalą internete.

VIII | METODOLOGIJA IR ŠALTINIAI

Kartu su dalyvaujančių vyriausybių ataskaitomis nepriklausomi gerojo valdymo ekspertai iš atitinkamų šalių parengia nepriklausomą NPM ataskaitą.

Tyrėjai naudoja bendrą AVP nepriklausomos ataskaitos klausimyną, gaires ir metodologiją¹, kurią sudaro suinteresuotų šalių apklausa ir nepriklausomas viešai prieinamos informacijos tyrimas. Ataskaita yra peržiūrima tarptautinės ekspertų grupės, kurią pasitelkia AVP priežiūros komitetas, siekdamas užtikrinti aukščiausius objektyvumo standartus.

AVP veiksmų plano progreso analizė yra grįsta trimis pagrindiniais informacijos šaltiniais: viešojo sektoriaus atstovų apklausa, nevyriausybinių ir privataus sektorių atstovų apklausa ir viešai prieinamos informacijos analizė. AVP nepriklausoma ataskaita apima ir vyriausybės progreso ataskaitą arba kitas pilietinės visuomenės, privataus sektoriaus ar tarptautinių organizacijų paruoštas ataskaitas ar analizes.

Kiekvienas vietos tyrėjas surengia suinteresuotų šalių susitikimą, kad būtų užtikrinta tiksli faktų analizė. Dėl riboto laiko ir finansavimo NPM vykdytojai neturi galimybės apklausti visų įmanomų suinteresuotų šalių. Todėl NPM vykdytojai siekia užtikrinti metodologijos skaidrumą ir viešina visą ataskaitos parengimo procesą bei suinteresuotų šalių įsitraukimo procesą, jei tai įmanoma. Jei dėl nacionalinio konteksto suinteresuotų šalių anonimiškumas yra būtinas, NPM vykdytojai pasilieka teisę sugoti asmenų konfidencialumą. Atsižvelgiant į būtinus apribojimus, NPM vykdytojai ypač skatina teikti pastabas visų AVP ataskaitų ir dokumentų juodraščiams.

EKSPERTŲ APKLAUSOS IR SUSITIKIMAI

Kiekvienas vietos tyrėjas surengia bent vieną suinteresuotų šalių susitikimą. Svarbu užtikrinti, kad susitikimuose dalyvautų ne tik jau žinomi srities ekspertai, bet ir mažiau matomi ir girdimi asmenys ar organizacijos. Tyrėjai skatinami naudotis ir pridėtinėmis priemonėmis, tokiomis kaip internetinės apklausos ar kita. Tais atvejais, kai įsipareigojimo analizei reikia daugiau informacijos negu suteikiama vyriausybės

progreso ataskaitoje, tyrėjai apklausia ir atsakingų institucijų atstovus.

Atrenkant vietos AVP suinteresuotas šalis, tyrėjai taiko tokius kriterijus:

- o Pademonstruotos ekspertinės žinios tam tikroje srityje;
- o Dabartinis aktyvumas tam tikroje srityje;
- o Preziumuojamo tiesioginio intereso, susijusio su AVP ataskaita, nebuvimas (objektyvumas);
- o Nepriekaištinga reputacija.

Nors Lietuvoje jaučiamas akivaizdus susijusių sričių ekspertų trūkumas, NPM tyrėjas į tyrimą įtraukė respondentus iš įvairių sričių:

NPM tyrėjas atliko 20 apklausų el. paštu, telefonu arba susitinkant. Jose dalyvavo:

Ieva Petronytė, Pilietinės visuomenės institutas, Direktorė;

Rūta Mrazauskaitė, „Transparency International“ Lietuvos skyrius, Projektų vadovė;

Rugilė Trumpytė, „Transparency International“ Lietuvos skyrius, Projektų vadovė; Ričardas Ališauskas, Švietimo ir mokslo ministerija, Skyriaus vadovas;

Rineta Raudienė, Adolfo Jucio vidurinė mokykla, Mokytoja;

Rytis Kalinauskas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos, Direktorius pavaduotojas;

Kęstutis Andrijauskas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos, Skyriaus vadovas;

Martinus Žaltauskas, NVO informacijos ir paramos centras, Direktorius;

Mantas Zimnickas, UAB „Programmers of Vilnius“, Programuotojas;

Šarūnas Legeckas, *Placelive.com*, Vadovas;

Živilė Stubrytė, NEWSEC, Atitikties vadybininkė;
Tomas Krilavičius, Vytauto didžiojo universitetas,
Dėstytojas;

Tomas Straupis, Programuotojas;

Irmantas Zakarackas, Lošimų priežiūros tarnyba prie
Finansų ministerijos, Vyr. specialistas;

Povilas Poderskis, Vilniaus savivaldybės administracija,
Mero patarėjas;

Audrius Leipus, UAB „PricewaterhouseCoopers
Lithuania“, Vyr. vadybininkas;

Andrius Balčiūnas, Vilniaus universitetas, Dėstytojas;

Gitana Jurjonienė, Vidaus reikalų ministerija, Patarėja;

Marija Bartaševičiūtė, Naujamiesčio seniūnija, Seniūnė.

2015 m. rugsėjo 28 d. nepriklausomas tyrėjas surengė
vieną suinteresuotų šalių susitikimą, kuriame dalyvavo
aštuoni privataus, viešojo ir nevyriausybinio sektoriaus
atstovai.

Diskusijoje dominavo temos, susijusios su dabartinio
AVP veiksmų plano įsipareigojimais ir kito veiksmų
plano galimais prioritetais, pavyzdžiui, atvirumo
skatinimas naudojant naujas technologijas, atvirų
duomenų teikimas ir elektroninių paslaugų skatinimas.
Diskusijoje dalyvavo tiek su AVP susipažinę, tiek
mažiau apie iniciatyvą žinantys asmenys. Grupės
sudėtis didžiąja dalimi reprezentavo bendruomenę,
besidominčią pilietinėmis technologijomis. Dauguma
rekomendacijų buvo siekiama paskatinti atverti
daugiau valstybės duomenų ir stiprinti informacijos
prieinamumą Lietuvoje. Tie, kurie negalėjo atvykti į
diskusiją, buvo pakviesti dalyvauti internetu ir kai kurie
iš jų pasinaudojo tokia galimybe.

APIE NEPRIKLAUSOMĄ PERŽIŪROS MECHANIZMĄ (NPM)

NPM yra pagrindinė priemonė, kurios pagalba
vyriausybės, pilietinė visuomenės ir privataus sektoriaus
atstovai gali stebėti vyriausybės veiksmus kuriant ir
vykdant AVP veiksmų planus kas du metus. Tyrimo
metodologiją kuria ir ataskaitos kokybės kontrolę
užtikrina tarptautinė ekspertų grupė, sudaroma iš

skaidrumo, atskaitingumo, pilietinio dalyvavimo ir
socialinių tyrimo metodų ekspertų.

Ekspertų grupę sudaro:

- Anuradha Joshi
- Debbie Budlender
- Ernesto Velasco-Sánchez
- Gerardo Munck
- Hazel Feigenblatt
- Hille Hinsberg
- Jonathan Fox
- Liliane Corrêa de Oliveira Klaus
- Rosemary McGee
- Yamini Aiyar

Nedidelė AVP komanda, įsikūrusi Vašingtone (JAV)
prižiūri NPM ataskaitų kūrimo procesą, glaudžiai jį
koordinuoja su vietos tyrėjais. Klausimai ir komentarai,
susiję su šia ataskaita gali būti siunčiami el. paštu irm@opengovpartnership.org

¹Visą tyrimo metodologiją rasite <http://www.opengovpartnership.org/about/about-irm>

IX | TINKAMUMO KRITERIJAI

2012 m. rugsėjo mėn. AVP priėmė sprendimą stipriai padrąsinti dalyvaujančias vyriausybes priimti ambicingus įsipareigojimus, kurie yra susiję su AVP tinkamumo kriterijais.

AVP paramos padalinys patikrina šalių tinkamumo kriterijus kasmet. Pagrindiniai rezultatai yra pateikiami lentelėje apačioje¹. Esant būtinybei, NPM ataskaitos atkreips dėmesį į kontekstą, susijusį su tinkamumo kriterijų svyravimais konkrečioje šalyje.

Kriterijus	2011	Dabar	Pokytis	Paiškinimas
Biudžeto skaidrumas ²	ND	ND	NEPAKITO	4 = Biudžetas ir auditas paviešintas 2 = Vienas iš dviejų paviešintas 0 = Nė vienas nepaviešintas
Informacijos prieinamumas ³	4	4	NEPAKITO	4 = Informacijos prieinamumo įstatymas 3 = Konstitucinis teisės į informaciją apibrėžimas 1 = Teisės į informaciją įstatymo projektas 0 = Nėra tokio įstatymo
Turto deklaracijos ⁴	4	4	NEPAKITO	4 = Turto deklaracijų įstatymas, duomenys prieinami 2 = Turto deklaracijų įstatymas, duomenys neprieinami 0 = Nėra įstatymo
Piliečių įtraukimas	4 (9.12) ⁵	4 (9.71) ⁶	NEPAKITO	<i>EEIU Piliečių įtraukimo indeksas:</i> 1 > 0 2 > 2.5 3 > 5 4 > 7.5
Viso / Maksimalus (Procentas)	12/12 (100%)	12/12 (100%)	NEPAKITO	75% visų galimų taškų tinkamumas

¹ Daugiau informacijos: <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/eligibility-criteria>

² Žr. 1 lentelę, daugiau informacijos: <http://internationalbudget.org/what-we-do/open-budget-survey/>. Vertinimus rasite <http://www.obstracker.org/>

³ Naudotos šios duomenų bazės: <http://www.right2info.org/constitutional-protections> bei įstatymai ir jų projektai <http://www.right2info.org/access-to-information-laws>

⁴ Simeon Djankov, Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, and Andrei Shleifer, „Disclosure by Politicians“, (Tuck School of Business Working Paper 2009-60, 2009): [://bit.ly/19nDEfK](http://bit.ly/19nDEfK); Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), „Types of Information Decision Makers Are Required to Formally Disclose, and Level Of Transparency“, in *Government at a Glance 2009*, (OECD, 2009). [://bit.ly/13vGtqS](http://bit.ly/13vGtqS); Ricard Messick, „Income and Asset Disclosure by World Bank Client Countries“ (Washington, DC: World Bank, 2009). [://bit.ly/1clokyf](http://bit.ly/1clokyf); Daugiau informacijos žr. <http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org>. 2014 m. AVP Stebėsenos komitetas pakeitė turto deklaracijų kriterijaus matavimą. Atitinkamo įstatymo būvimas ir faktinis duomenų pasiekiamumas pakeitė prieš tai buvusį reikalavimą dėl politikų ir aukšto rango pareigūnų deklaracijų atskleidimo. Daugiau informacijos: <http://bit.ly/1EjLJ4Y>

⁵ Economist Intelligence Unit, „Democracy Index 2010: Democracy in Retreat“ (London: Economist, 2010). Rasite čia: [://bit.ly/eLC1rE](http://bit.ly/eLC1rE)

⁶ Economist Intelligence Unit, „Democracy Index 2014: Democracy and its Discontents“ (London: Economist, 2014). Rasite čia: <http://bit.ly/18kEzCt>

Independent Reporting Mechanism
Open Government Partnership
c/o OpenGovHub
1110 Vermont Ave NW Suite 500
Washington, DC 20005

